

Politikai
röpiratok.

189.

189

1734

TANULMÁNYOK és REFLEXIÓK

az osztrák-magyar monarchia

KI- és BEVITELI FORGALMÁT

illetőleg.

1851—1874.

Nosce te ipsum.

Korizmic László.

2.

BUDAPEST, 1877.

Herz János m. kir. udv. könyvnyomdájából.

5167279/04

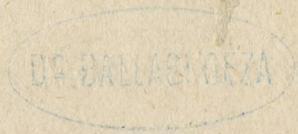
TAVULMANYOK ÉS REFLEXIÓK

az ország magyar irodalmára

1881. évi kiadás

1881

1881

1881

I.

Mai nap, midőn a vámügyi kérdés annyira foglalkoztatja az elméket, úgy hiszem, nem teszek felesleges munkát, ha e kérdésre nézve a tényleges helyzetnek megismertetésére törekszem a jelen közlésekkel.

E közlések gyümölcsei egyuttal azon hat heti fogságnak, melyet a szerencsétlen lábtörés reám mért, s mely időt — némileg legalább hasznosíthatni gondoltam javára azoknak is, kik talán a száraz tárgy felett eddig behatólag foglalkozni nem vehettek maguknak kellő időt.

Tárgyunkra nézve a számokat fogom főleg beszéltetni, melyek helyes értelmezéssel kétségkívül a legnyomatékosabban szólnak; s melyeket én csak rövid megjegyzés és következtetéssel fogok törekedni még érthetőbbé tenni.

Megjegyzem, hogy a használt számokat részint Dr. Matlekovits Sándor ez évi derék művéből: „Az osztrák-magyar monarchia vámpolitikájából,“ részint az országos statisztikai hivatal közléseiből, részint végül az 1848. előtti forgalmi statisztikai táblázatokból merítettem.

Ily fontos kérdésnél, a minő az előttünk fekvő, fő dolog lévén a tényleges helyzetnek kellő ismerete, úgy hiszem, hogy a jelen közlések, az elfogulatlanul gondolkozóknál, csak jótékonyan hathatnak. Ennek hitében vettem magamat alá azon munkának, a mely szükséges vala, ezen — megvallom — nem épen mulattató dolgozatnak az elkészítéséhez.

Vámozási könnyebbség okáért az osztrák-magyar birodalomnak forgalmi cikkei 22 fő csoportba vannak szorítva. E csoportok természetesen sok mindenféle dolgokat ölelnek fel; mi által a könnyebb megvámolási eljárás eléretik ugyan, de helyette az egyes cikkeknek tüzetes áttekinthetése áldozatul esik. Én ezuttal, az áttekinthetésre vetvén a fősulyt, for-

galmunk ismertetésénél az egyes cikkek szerint fogom magamat tartani. És hogy az áttekintést az irányban is könnyebbé tegyem, hogy láthassuk rögtön, mely cikkekben vagyunk erősek, s melyekben gyengék, a forgalom cikkeit is két felé osztottam, a szerint t. i., a mint azokkal passive vagy active állunk. Így, gondoltam, még jobban belé nyomják magukat a tények emlékezetünkbe.

Ezeknek megjegyzése után bemutatom az olvasónak először is azon cikkeket, a melyekkel a forgalom, szemben a külfölddel, passive áll. Van pedig szenvedőleges főbb cikkünk, szám szerint összesen 57. Be fogom őket a következőkben mutatni egyenkint.

1) *Nyers kávé.* (2. a.)

Bevitel: 14.754,400 frtnyi érték. 1851—74, azaz: 24
Kivitel; 4,333 „ „ év átlaga szerint.

Hiány: 14.749,067 frt.

Bevitel: 8.664,000 frt. } 1851—55, azaz: 5 évi átlag.
Kivitel: 9,984 „ }

Hiány: 8.654.016 frt.

Bevitel: 23.145,000 frt. } 1871—74, azaz: 4 évi átlag.
Kivitel: 6,000 „ }

Hiány: 23.139,000 frt.

A mint e számok mutatják, a 24 évi (1851—74.) átlag közepette áll mintegy a két szélső ciklusnak. Az 1851—55-ki átlag csak közel egy harmadát teszi az 1871—74-inek. Más szóval: az utóbbi négy évben csaknem háromannyi pénzt költöttünk kávéért, mint husz év előtt, azaz 1851—55-ben. A fogyasztás tehát ez irányban nagyban növekedett azóta. Drágult is a kávé ez idő alatt erősen, mert 1851—55-ben 332,000 mázsát fogyasztottunk, 1871—74-ben pedig 609,000 mázsát.

Vámjövendelme e cikknek 4.872,000 forint volt; holott 1851—55-ben a sokkal kevesebb behozatal után 3.575,000 forint. Erős vámleszállítás történt tehát itt; erősebb tán a kellőnél.

2) *Déli gyümölcs, finom.* (5. a)

Bevitel: 1.814,600 frt. } 1851—74. átlag.
Kivitel: 2,040 „ }

Hiány: 1.812,560 frt.

Bevitel:	2.046,000 frt.	}	1851—55.
Kivitel:	3,000 „		
Hiány:	2.043,000 frt.		
Bevitel:	2.422,000 „	}	1871—74.
Kivitel:	3,000 „		
Hiány:	2.419,000 frt.		

E cikkben nem nagyot változott a fogyasztás. A vámjövödelmek is csaknem változatlanul maradtak. Voltak azok ugyanis 1851—55-ben: 529,000 frt; 1871—74-ben ellenben: 526,000 frt.

3) *Déli gyümölcs, közép finom.* (5. b.)

Bevitel:	932,000 frt.	}	1851—74.
Kivitel:	9,100 „		
Hiány:	922,900 frt.		
Bevitel:	574,000 frt.	}	1851—55.
Kivitel:	25,000 „		
Hiány:	549,000 frt.		
Bevitel:	1.828,000 frt.	}	1871—74.
Kivitel:	700 „		
Hiány:	1.827,300 frt.		

A fogyasztás, mint látjuk, ezen cikkknél erősen növekszik. Csaknem megháromszorozta magát 1851—55 óta. A vámjövödelmek is közel ezen arányban emelkedtek 273,000 forintról 726,000 frtra.

4) *Déli gyümölcs, közönséges.* (5. c.)

Bevitel:	169,800 „	}	1851—74.
Kivitel:	29,600 „		
Hiány:	140,200 frt.		
Bevitel:	146,000 frt.	}	1851—55.
Kivitel:	16,000 „		
Hiány:	130,000 frt.		
Bevitel:	247,000 „	}	1871—74.
Kivitel:	48,000 „		
Hiány:	199,000 frt.		

Keveset változtak az állapotok. Vámjövödelem volt 1851—55-ben: 57,000 frt; 1871—74-ben: 65,000 frt.

5) *Rosz, kétszeres, kukoricza, s hüvelyesek együtt.*

(10. b.)

Bevitel:	7.144,800 „	} 1851—74.
Kivitel:	6.291,800 „	
Hiány:	853,000 frt.	
Bevitel:	9.291,000 „	} 1851—55.
Kivitel:	2.686,000 „	
Hiány:	6.605,000 frt.	
Bevitel:	14.941,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	6.530,000 „	
Hiány:	8.411,000 frt.	

Az utolsó évek hiánya szemben az 1851—74-iki átlaggal csaknem megtízszerezte magát. Szomorú jelenség mindenesetre egy oly túlnyomólag földmivelő országra, mint a miénk a miénk. Ennek már csakugyan nem volna szabad történni.

A vám-jövedelem e czikkek után volt 1851—55-ben 549000 ft. 1871—74-ben pedig 553000 frt; pedig akkor csaknem kétszer annyi érték hozatott be. Nagyban mérsékeltetett tehát a vám, a helyett, hogy a termelés emelkedett volna.

6) *Kukoricza.* (10 b.)

Bevitel:	4.209,000 frt.	} 1861—74.
Kivitel:	1.709,000 „	
Hiány:	2.500,000 frt.	
Bevitel:	8.090,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	715,000 „	
Hiány:	7.375,000 frt.	

Roppant hanyatlás! Azt gondolná pedig az ember, hogy Magyarországnak csak volna módjában elegendő kukoriczát termelni a birodalom szükségeire is. Nincsen úgy! E számokban erős felhívás fekszik különösen ránk nézve ezen cikk nagyobb felkarolására. A kukoricza különben is oly növénye földünknek és éghajlatunknak, mely a legritkább esetben csalja meg várakozásainkat

A vám-jövedelem a kukoricza után volt 1861—65-ben: 240,000 frt, $2\frac{6}{10}$ millió frt. behozatali érték után; 1871—74-ben pedig 465,000 frt, nyolcz millió frtnyi beviteli érték után. Itt is nagy vámmérséklés történt.

7) *Rizs.* (11.)

Bevitel:	2.121,800 frt.	} 1851--74.
Kivitel:	389.400 „	
Hiány:	1.732,400 frt.	
Bevitel:	1.366,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	265,000 „	
Hiány:	1 101,000 frt.	
Bevitel;	6.085,000 „	} 1871—74.
Kivitel:	24,000 „	
Hiány:	6.061,000 frt.	

Nagy fogyatkozása a termelésnek. Persze hogy elveszett időközben Olaszország. Ez magyarázza a hanyatlást. Kétszeres ok feküdnék e körülményben arra, hogy a rizs-termelés, különösen hazánkban erélyesen felkaroltassék. Ott van a Bánság, hol a rizs termelés már százados, csak hogy kellő mértékre mindedig felemelkedni nem tudott. Nem azért, mintha a föld, az éghajlat s a víz nem volna meg számára, hanem egyes egyedül csak azért, mert nincsen meg a kellő iparkodás, a védelem és a pártolás részünkről. — Ott van Bácskában is a gyönyörű Szatapár-Ujvidéki öntöző csatorna, mely úgy fekszik a határtalan rónaságon, mint a csapra üthető hordó. Nincs ember, aki csapra ütné! E csatorna melletti rónaság nagy részben a kincstáré. Miért nem lehetne tehát itt tenni alkalmas eszközökkel valamit, melyek közt olasz kolóniák betelepítése is helyt foglalhatna, czéljából s érdekéből a rizstermelésnek?!

Hat millió frt megmentéséről van e cikknél szó. Ezért már csak lehetne egy kis erélyt kifejteni, sőt némi áldozatot is hozni a jövőendő kedvéért.

Vám-jövedelme ezen cikknek volt 1851—55-ben: 117,000 frt, 1871—74-ben pedig: 178,000 frt — Ez is nagy vámmérséklés, miután az utóbbi években annyira felnövekedett a bevitel s utána mégis alig van valamivel több jövedelem.

8) *Ökör és bika.* (15. a.)

Bevitel:	4.793,800 frt	} 1851—74.
Kivitel:	2.925,800 „	
Hiány:	1.868,000 frt.	
Bevitel;	3.989,000 frt.	} 1851--55.
Kivitel:	1.913,000 „	
Hiány:	2.076,000 frt.	

Bevitel:	6.808,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	3.884,000 „	
Hiány:	2.924,000 frt	

Ezen czikknél is növekedő a hiány. Ennek sem szabadna így lenni, egészséges gazdasági állapotok mellett. Hanem hát hogy lehessen máskép, mikor a takarmány-termelésre nem akarunk gondolni, a kormány pedig merő aprólékos fiskalitási szempontból nem tud a marhának olcsó sőt adatni. Persze hogy nagy baj is lenne az, ha a hulladék sóból, melyet most elhányunk, pár szegény ember is fogyasztana valamit! Csak megmentjük a krajezárt — a fiskusnak, hadd vesszen a forintja az országnak.

Vámjövedelem volt ezen cikk után 1851—55-ben: 233 ezer frt; 1871—74-ben pedig: 453,000 frt. Csaknem a behozatal fokozódásával emelkedett.

9) *Tehén.* (15. b.)

Bevitel:	1.493,000 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	999,600 „	
Hiány:	493,400 frt.	
Bevitel:	2.026,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	685,000 „	
Hiány:	1.341,000 frt.	
Bevitel:	2.101,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	1.245,000 frt.	
Hiány:	856,000 frt.	

Egy kis javulás mutatkozik az 1851-55-iki időszakhoz képest.

Vámjövedelem volt 1851—55-ben: 95.000, 1871—74-ben pedig 74.000 frt.

10) *Sertés.* (15. g.)

Bevitel:	7.598,000 frt.)	} 1851—74.
Kivitel:	2.255,200 „)	
Hiány:	5.342,800 frt.	
Bevitel:	6.789,000 „)	} 1851—55.
Kivitel:	1.257,000 „)	
Hiány:	5.538,000 frt.	
Bevitel:	9.628,000 „)	} 1871—74.
Kivitel:	2.432,000 „)	
Hiány:	7.196,000 frt.	

E czikknél is folytonosan romlik az állapot, daczára a magyar tekintélyes sertéskivitelnek és hizlalásnak. Hálados tér ez különösen hazánkra nézve, csak el kell foglalni nagyobb kukoriczatermelés és sertéstenyésztés által. Ha gazdasági pálinkaházaink ismét felébredhetnének, méltányosabb és okszerűbb megadóztatás által, e tetemes hiány is csak hamar el fogna tűnni az ország s a birodalom javára egyaránt.

Vámjövedelem e czikk után volt 1851—55-ben: 596,000 frt., 1871—74-ben pedig: 447,000 frt. Itt is nagyban leszál-
lítottatott a vám. Az 1851—55-ki vámjövedelem ugyanis $6\frac{7}{10}$ millió frtnyi érték, ellenben az 1871—74-iki $9\frac{6}{10}$ millió frtnyi érték után szedetett!

11) *Malacz.* (15. k.)

Bevitel:	22,800 frt.	} 1851—74.
Kivitel;	19,600 „	
Hiány:	3,200 frt.	
Bevitel:	5,000 „	} 1851—55.
Kivitel:	11,000 „	
Többslet:	6,000 frt.	
Bevitel:	48,000 „	} 1871—74.
Kivitel:	22,000 „	
Hiány:	26,000 frt.	

E czikknél is romlik a mérleg. A vámjövedelem volt 1851—55-ben: 600 frt; 1871—74-ben pedig: 7,700 frt.

12) *Nyers bőrök.* (17. a. b.)

Bevitel:	7.703,800 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	3.055,400 „	
Hiány:	4.648,400 frt.	
Bevitel:	5.362,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	518,000 „	
Hiány:	4.844,000 frt.	
Bevitel:	10.187,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	6.169,000 „	
Hiány:	4.018,000 frt.	

A hiány mind a három cyklusban csaknem egyenlő; noha a változás mértéke a ki- és bevitelben nagyban eltér.

Vámjövedelem volt 1851—55-ben a kivitel után 35, a bevitel után 64, és így egészben: 99,000 frt; 1871—74-ben

pedig a bevitel után 164, s a kivitel után 172,000, s egészben: 172,164 frt. Itt is erős vámleszállítások történtek.

13) *Nyers bőrök, nehezek.* (17. a.)

Bevitel: 4.788,400 frt.)
Kivitel: 286,000 „) 1866—74.

Hiány: 4.502,400 frt.

Bevitel: 5.682,500 frt. }
Kivitel: 499,000 „ } 1871—74.

Hiány: 5.183,500 frt.

Ezen czikknél is emelkedő hiánynyal állunk szemben. —
E czikk vámmentes.

14) *Nyers búrány-, juh- és kecskebőrök.* (17. a.)

Bevitel: 5.421,000 frt. }
Kivitel: 2.424,000 „ } 1866—74.

Hiány: 2.997,000 frt.

Ezen czikk is vámmentes.

15) *Külön meg nem nevezett zsiradék.* (22. d.)

Bevitel: 2.204,000 frt. }
Kivitel: 158,000 „ } 1851—74.

Hiány: 2.046,000 frt.

Bevitel: 2.643,000 „ }
Kivitel: 62,000 „ } 1851—55.

Hiány: 2.581,000 frt.

Bevitel: 1.710,000 „ }
Kivitel: 233,000 „ } 1871—74.

Hiány: 1.477,000 frt.

Javuló mérleg. Vámjövedelem 1851—55-ben: 127,000 forint $2\frac{6}{10}$ millió frt érték; 1871—74-ben pedig 16,000 frt $1\frac{7}{10}$ m. érték után. Itt is nagy vámleszállítás történt.

16) *Faggyú.* (22. d.)

Bevitel: 2.180,000 frt. }
Kivitel: 58,125 „ } 1867—74.

Hiány: 2.121,875 frt.

1867-ben még $2\frac{2}{10}$ millió, 1874-ben pedig $1\frac{5}{10}$ millió frtnyi levén a beviteli érték: a hiány apad. Vámmentes ezen czikk is.

17) *Faolaj.* (23. a. b.)

Bevitel:	7.944,000 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	20,400 „	

Hiány: 7.923,600 frt.

Bevitel:	9.777,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	8,000 „	

Hiány: 9.769,000 frt.

Bevitel:	7.426,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	51,000 „	

Hiány: 7.375,000 frt.

Csaknem stationarius a hiány; noha a bevitel 185¹/₅-től fogva 187¹/₄-ig meglehetősen apadt.

Vámjövedelem 185¹/₅-ben: 1.078,800 forint, 187¹/₄-ben pedig 225,000 frt. A vámleszállítás itten is igen erős.

18) *Zsiros olajok.* (23. d.)

Bevitel:	1.925,800 frt.)	} 1851—74.
Kivitel:	396,600 „)	

Hiány: 1.529,200 frt.

Bevitel:	1.570,000 frt.)	} 1851—55.
Kivitel:	85,000 „)	

Hiány: 1.485,000 frt.

Bevitel:	2.349,000 frt. }	} 1871—74.
Kivitel:	443,000 „ }	

Hiány: 1.906,000 frt.

Vámjövedelem 1851—55-ben: 84,500 frt 1⁶/₁₀ m. érték után; 1871—74-ben: 101,800 frt 2³/₁₀ m. értéktől.

19) *Bor, palaczkokban.* (27. a.)

Bevitel:	613,200 frt. }	} 1854—74.
Kivitel:	108,400 „ }	

Hiány: 504,800 frt.

Bevitel:	511,000 frt. }	} 1856—1860.
Kivitel:	124,000 „ }	

Hiány: 387,000 frt.

Bevitel:	1.215,000 frt. }	} 1871—74.
Kivitel:	146,000 „ }	

Hiány: 1.069,000 frt.

Hanyatló mérleg. Vámjövedelem ezen czikknél kimutatva nincs.

20) *Petroleum.* (35. c. i. a.)

Bevitel:	7.201,300 frt.	} 1861—74.
Kivitel:	180,300 „	

Hiány: 7.021,000 frt.

Bevitel:	447,000 „	} 1861—65.
Kivitel:	78,000 „	

Hiány: 369,000 frt.

Bevitel:	16.593,000 „	} 1871—74.
Kivitel:	275,000 „	

Hiány: 16.318,000 frt.

Roppant fokozódása a hiánynak. A petroleumnak beltermelésére minden lehető el kellene követni; mert annak csatornáján, mint látjuk, igen nagy összegekkel adózunk már a külföldnek.

Vámjövedelem 1861—65-ben: 447,000 frt után 23,000; 1871—74-ben pedig 16⁹/₁₀ millió frt után: 829,000 frt.

21) *Nyers vas.* (40. a.)

Bevitel:	2.976,400 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	75,600 „	

Hiány: 2.900,800 frt.

Bevitel:	586,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	25,000 „	

Hiány: 561,000 frt.

Bevitel:	7.973,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	145,000 „	

Hiány: 7.828,000 frt.

Nagymérvű növekedése a behozatalnak. Szomorú világot vet az nyers vas-termelésünk állapotára. Pedig fejlődésünk haladásával, mindig több és több vasra lesz szükségünk. Megérdemelné kétségkívül a fáradozást utána járni azon okoknak, melyek a nyers vas termelésének útjában állanak.

Vámjövedelem 1851—55-ben: 148 ezer frt, 586,000 frtnyi behozatali érték után; 1871—74-ben: 796,000 frt 7⁹/₁₀ milliónyi érték után.

22) *Szénitendő vas.* (40. b.)

Bevitel:	739,000 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	610,000 „	

Hiány: 129,400 frt.

Bevitel:	130,000	"	} 1851—55.
Kivitel:	536,000	"	
<hr/>			
Többslet:	496,000	frt.	
Bevitel:	1.958,000	"	} 1871—74.
Kivitel:	532,000	"	
<hr/>			
Hiány:	1.426,000	frt.	

Itt is erősen növekszik a hiány. Vámjövdelem volt 1851—55-ben 50,000 frt 130,000 frtnyi behozatali érték után; 1871—74-ben pedig: 423,000 frt 1.958,000 frtnyi érték után.

23) *Vasuti sinek.* (40. c.)

Bevitel:	3.443,000	frt.	} 1851—74.
Kivitel:	109,250	"	
<hr/>			
Hiány:	3.333,750	frt.	
Bevitel:	292,000	"	} 1851—55.
Kivitel:	—	"	
<hr/>			
Hiány:	292,000	frt.	
Bevitel:	5.742,000	"	} 1871—74.
Kivitel:	336,000	"	
<hr/>			
Hiány:	5.406,000	frt.	

Tetemes emelkedés a bevitelben. Magyarázható a rohamos vasuti építkezések által. Nem győztük a szükségét kielégíteni. Még jó, hogy e czimen nagyobb összegek nem mentek a külföldre.

Vámjövdelem 1851—55-ben: 79,000 frt, 292,000 frtnyi érték, s 1871—74-ben: 1.430,000 forint 5⁷/₁₀ millió frt érték után.

24) *Vaspléh fekete, aczélpléh, kerékvas.* (40. e.)

Bevitel:	679,600	frt.	} 1851—74.
Kivitel:	281,400	"	
<hr/>			
Hiány:	398,200	frt.	
Bevitel:	150,000	frt.	} 1851—55.
Kivitel:	246,000	"	
<hr/>			
Többslet:	96,000	frt.	
Bevitel:	1.353,000	frt.	} 1871—74.
Kivitel:	329,000	"	
<hr/>			
Hiány:	1.024,000	frt.	

Itt is hanyatló mérleg. Vámjövdelem 1851—55-ben: 40,000 frt, 150,000 forint behozatal után, s 1871—74-ben: 296,000 frt, 1.353,000 frt után.

25) *Vaspléh és vaslemezek polírozva, vasrudak.* (40 f.)

Bevitel:	601,000	frt.	}	1851—74.
Kivitel:	228,400	„		

Hiány:	362,600	frt.
--------	---------	------

Bevitel:	160,000	„	}	1851—55.
Kivitel:	80,000	„		

Hiány:	80,000	frt.
--------	--------	------

Bevitel:	1.270,000	„	}	1871—74.
Kivitel:	212,000	„		

Hiány:	1.058,000	frt.
--------	-----------	------

Itt is növekvő a hiány, lépésről lépésre. Vámjövedelem 1851—55-ben 35,000 frt 160,000 frt után; 1871—74-ben: 355,000 frt 1.270,000 frt után.

26) *Vasrudak.* (40. f. d.)

Bevitel:	948,000	frt.	}	1866—74.
Kivitel:	35,000	„		

Hiány:	913,000	frt.
--------	---------	------

Bevitel:	1.340,000	frt.	}	1871—74.
Kivitel:	45,000	„		

Hiány:	1.295,000	frt.
--------	-----------	------

Növekvő hiány itten is. E cikk után vámjövéd. nincs.

27) *Kocsi- és géprészek, horgony, és hajó lánczok, ekevas.* (40. g.)

Bevitel:	100,000	„	}	1866—74
Kivitel:	14,000	„		

Hiány:	86,000	frt.
--------	--------	------

Bevitel:	101,000	„	}	1871—74.
Kivitel:	10,300	„		

Hiány:	90,700	frt.
--------	--------	------

Vámjövedelem 1866—70-ben: 15,000 frt 99,000 forint érték után; 1871—74-ben: 15,000 frt 101,000 frt ért. után.

28) *Aczéldrót.* (40. b.)

Bevitel:	12,400	frt.	}	1851—74.
Kivitel:	9,000	„		

Hiány:	3,400	frt.
--------	-------	------

Bevitel:	4,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	6,000 „	
<hr/>		
Többlet:	2,000 frt.	
Bevitel:	14,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	5,000 „	
<hr/>		
Hiány:	9.000 frt.	

Vámjövedelem 1856—60-ban: 300 frt 3000 frt után;
1871—74-ben: 689 frt 14,000 frt után.

29) *Durva vasöntvény.* (40. i.)

Bevitel:	798,200 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	215,800 „	
<hr/>		
Hiány:	582,400 frt.	
Bevitel:	78,000 „	} 1851—55.
Kivitel:	33,000 „	
<hr/>		
Hiány:	45,000 frt.	
Bevitel:	2.066,000 „	} 1871—74.
Kivitel:	280,000 „	
<hr/>		
Hiány:	1.786,000 frt.	

Növekvő behozatal itten is! Vámjövadelmek 1851—55-ben: 24 ezer frt, 78 ezer frt után; 1871—74-ben pedig 137 ezer frt, 2.066,000 frt után.

Van még hátra egy jó rakás passiv czikk; azoknak a bemutatását azonban, majd következő közlésemben teendém. Jó lesz addig is egy kissé végig tekinteni az eddig közlötteken. Talán gondol mellettök a szives olvasó valami ösztönzöt is.

Csak ha így lépésről-lépésre haladunk, és jól átérezzük a száraz számokban található tanulságokat, jutunk el azon magaslatra, a melyről az előttünk fekvő szövevényes kérdésnek minden részleteibe, elfogultság nélkül, azaz: alaposan betekinthetünk.

II.

Ha az olvasó tán egy kissé unalmasnak találná a sok számmal megrakott közléseket: kérem őt, ne forduljon el azoktól még se; hanem csak olvassa végig s gondolja meg, hogy mennyivel fárasztóbb lehetett reám nézve a közlött eredményeket sok napra terjedő munkával és kitartással összeszedni. A mi neki az olvasásnál fél órába kerül, azzal bizony én napokig vesződtem. Legyen ez vigasztalására, s tartson ki végig. Oly kényelemmel akarom őt keresztül vinni a számokon, a mint csak lehet.

A passiv cikkek sorában következnek:

30) *A pamut.* (45.)

Bevitel: 31.418,000 frt.	} 1851—74.
Kivitel: 1.234,400 „	
Hiány: 30.183,600 frt.	
Bevitel: 21.092,000 „	} 1851—55.
Kivitel: 158,000 „	
Hiány: 20 934,000 frt.	
Bevitel: 41.576,000 „	} 1871—74.
Kivitel: 1.426,000 „	
Hiány: 40.150.000 frt.	

Nagy mértékben növekvő hiány. Jele ez annak, hogy a nyers pamutnak feldolgozása a birodalomban erősen halad, és hogy az ezen anyagból készülő iparcikkek is mindinkább keresetnek. Gondolom, hogy ezen erősen fokozódó behozatallal szemben meg van engedve azon kérdés is: hogy mi sajátlag helyesen járunk-e el, a midőn a ruházatainkhoz szükségelt anyagot anynyira a pamutnál, s nem a saját földünk és éghajlatunk által előhozott anyagoknál is, minők a gyapju, a kender, s a len — keressük?

Vámjövödelme ezen cikkeknek volt 1851—55-ben: 319 ezer frt 22 millió behozatali érték után; 1871—74-ben pedig: 184, mondd száznyolczvannégy frt: 41⁵/₁₀ millió behozatali érték után. Ez természetesen vámmentesség.

31) *Len, kender, jute, tengeri fű stb.* (46.)

Bevitel:	6.870,400 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	1.652,600 „	
Hiány:		
5.217,800 frt.		
Bevitel:	2.639,000 „	} 1851—55.
Kivitel:	981,000 „	
Hiány:		
1.658,000 frt.		
Bevitel:	12.670,000 „	} 1871—74.
Kivitel:	2.204,000 „	
Hiány:		
10.466,000 frt.		

Nagy mértékben növekvő a hiány e cikkeknel is. Pedig kender-t és lent már csak természetnének ide haza is kellő mennyiségben. Gazdasági állapotaink szegényessége mellett szól e jelenség is. Mit nem lehetne a magyar alföldön a kender-, s a felföldön a lentermeléssel mivelni? Csakhogy persze, másképen kellene akkor elbánni a kender feldolgozására állított művekkel, mint elbántak például a futaki kender-törő és tisztító vállalattal pár év előtt. Alig hogy létrejött ez elismerést és kitüntetést érdemlő vállalat, rögtön ott termett a financz s ráfogta, hogy az gyár, s mint ilyent búsásan meg is adóztatta. Évi küzdelemmel sikerült csak a tulajdonosnak kiszabadulni az illetéktelen adóztatás alól. Ily eljárás mellett ne csodáljuk, hogy nálunk minden annyira pang.

Vámjövödelem ezen cikk után volt 1851—55-ben: 13 ezer 700 frt 2⁶/₁₀ millió frtnyi behozatal után; 1871—74-ben ellenben 2000 frt 12⁷/₁₀ milliónyi érték után. Ez is roppant leszállítás. Persze édesgetni kell a behozatalt kívülről, a midőn magunk nem termelünk eleget.

32) *Selyem és selyemhulladékok.* (48.)

Bevitel:	6.293,800 frt	} 1851—74.
Kivitel:	24.686,200 „	
Többlet:		
18.395,400 frt.		
Bevitel:	2.941,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	71.791,000 „	
Többlet:		
68.850,000 frt.		

Bevitel:	13.113,000 frt.)	1871—74.
Kivitel:	6.524,000 „)	
Hiány:	6.589,000 frt.	

Ime! mi lett a selyemből?! 1851—55-ben még közel 69 millió töblettel állt, ma pedig $6\frac{6}{10}$ millió minussal szerepel. Olaszország elvesztése hozta elő ez érzékeny fordulatot. Azonban épen azért kellene ide haza a selyemtermelés ügyével annál behatóbban foglalkozni! Igen ám, de mikor a földmivelő Magyarországnak minden gazdasági fejlesztéseire összesen 50 ezer frtnyi dotatiója van; mit csináljon a földmivelési minister, ha akarna is ezen összeggel?! Jellemző a dologban, de igen fájdalmas is egyuttal, hogy még e dotatiót is sokalták némelyek!

Vámjövedelem a selyem után 1851—55-ben: 13,000 frt $2\frac{9}{10}$ millió frtnyi érték után; 1871—74-ben pedig 13,900 frt $13\frac{1}{10}$ millió után.

33) *Pamutfonál, nyers.* (49. a.)

Bevitel:	9.992,600 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	185,200 „	
Hiány:	9.807,400 frt.	
Bevitel:	3.731,000 „	} 1851—55.
Kivitel:	40,000 „	
Hiány:	3.691,000 frt.	
Bevitel:	14.667,000 „	} 1871—74.
Kivitel:	187,000 „	
Hiány:	14.480,000 frt.	

Folytonosan emelkedő hiány. Vámjövedelem 1851—55-ben: 442,000 frt $3\frac{7}{10}$ millió érték után; 1871—74-ben: 826,000 frt $14\frac{6}{10}$ millió érték után. Itt is nagy vámleszállítás történt 185 $\frac{1}{5}$ -től fogva.

34) *Pamutfonál b) fehérített és czérnázott.* (49. b.)

Bevitel:	587,400 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	47,000 „	
Hiány:	540,400 frt.	
Bevitel:	1.096,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	22,000 „	
Hiány:	1.074,000 frt.	

Bevitel:	716,000 frt.	} 1871 - 74.
Kivitel:	72,000 „	
Hiány:	644,000 frt.	

Valamivel javult a mérleg 185^{1/2}-től fogva mostanig. Vámjövedelem 1851—55-ben 110,000 frt 1.096,000 frt érték után; 1871—74-ben pedig: 43,000 frt 716,000 frt é. után.

35) *Pamutfonal c) festett.* (49 c.)

Bevitel:	1.556,000 frt.)	} 1851—74.
Kivitel:	211,000 „)	
Hiány:	1.345,000 frt.	
Bevitel:	731,000 „	} 1851—55.
Kivitel:	115,000 „	
Hiány:	616,000 frt.	
Bevitel:	2.418,000 „	} 1871—74.
Kivitel:	270,000 „	
Hiány:	2.148,000 frt.	

Romlott a mérleg 185^{1/2}-től. Vámjövedelem 1851—55-ben: 36,000 frt 731,000 frt é. után; 1871—74-ben: 117,000 frt 2.418,000 frt é. után.

36) *Lenfonal b) fehérített vagy festett.* (50. x.)

Bevitel:	102,600 frt.)	} 1851—74.
Kivitel:	53,800 „)	
Hiány:	48,800 frt.	
Bevitel:	53,000 „	} 1851—55.
Kivitel:	18,000 „	
Hiány:	35,000 frt.	
Bevitel:	127,000 „	} 1871—74.
Kivitel:	76,000 „	
Hiány:	51,000 frt.	

Csaknem stationarius állapot. Vámjövedelem 1851—55-ben: 7200 frt, 53,000 frt é. u.; 1871—74-ben: 2000 frt, 127 ezer frt é. után. Erős leszállítása a vámnak.

37) *Gyapjufonal a) nyers.* (51. a.)

Bevitel:	7.528,200 frt.)	} 1851—74
Kivitel:	1.488,800 „	
Hiány:	6.039,400 frt.	

Bevitel:	3.402,000	„	}	1851—55.
Kivitel:	413,000	„		

Hiány: 2.989,000 frt.

Bevitel:	12.517,000	„	}	1871—74.
Kivitel:	3.432,000	„		

Hiány: 9.085,000 frt.

Erős emelkedése a behozatalnak 1851—55-től fogva. A behozatal azóta csaknem megnégyszerezte magát, dacára annak, hogy a kivitel is tetemesen emelkedett.

Vámjövödelem 1851—55-ben: 120,000 frt, 3.402,000 frt é. u.; 1871—74-ben pedig: 99,000 frt, 12¹/₂ millió frt é. u. Tetemes vámleszállítás.

38) **Szák-fonal.** (51. a. 1.)

Bevitel:	1.594,500	„	}	1866—74.
Kivitel:	509,800	„		

Hiány: 1.084,700 frt.

Változó állapotban tartja magát ezen cikknél mind a bevitel, mind a kivitel az említett idő alatt. E cikk vámmentes. Belőle a legnagyobb kivitel 1872-ben volt 777 ezer forint értékkel, a legnagyobb behozatal pedig 1871-ben: 3.022,000 frtnyi ért.

39) **Kemény gyaratsfonal.** (51. a. 2.)

Bevitel:	6.761,000	„	}	1867—74.
Kivitel:	1.559,800	„		

Hiány: 5.201,200 frt.

A legnagyobb bevitel volt ezen cikkből 1871-ben 8.069,000 frt értékkel, s a legnagyobb kivitel is ugyanakkor 2.881,000 frtnyi értékkel. Vámmentes ez is.

40) **Lágy gyaratsfonal.** (51. b.)

Bevitel:	3.972,800 frt.	}	1867—74.
Kivitel:	509,700 „		

Hiány: 3.463,100 frt.

A legnagyobb bevitel volt ezen cikkből 1871-ben 4⁶/₁₀ millió frt értékkel; a legnagyobb kivitel ellenben 1869-ben 1³/₁₀ m. értékkel. Ez is vámmentes.

41) **Gyapjufonal festett vagy ezernázott.** (51. c.)

Bevitel:	1.012,000	„	}	1851—74.
Kivitel:	308,000	„		

Hiány: 704,000 frt.

Bevitel:	881,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	78,000 „	
Hiány:	803,000 frt.	
Bevitel:	2.016,000 „	} 1871—74.
Kivitel:	879,000 „	
Hiány:	1.137,000 frt.	

E cikknél is emelkedik a behozatal. Emelkedett a kivitel is 185^{1/5}-től fogva, de sokkal szerényebb mértékben. Vámjövdelem 185^{1/5}-ben: 52,000 frt 881,000 frt é. u.; 187^{1/4}-ben pedig 46,000 frt 2.016,000 frt é. után. Itt is nagyon erős vámleszállítás történt.

42) *Pamutárúk c) finomak, nem sűrűek.* (52. c.)

Bevitel:	790,800 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	534,600 „	
Hiány:	256,200 frt.	
Bevitel:	464,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	474,000 „	
Többlet:	10,000 frt.	
Bevitel:	1.517,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	427,000 „	
Hiány:	1.090,000 frt.	

185^{1/5}-ben még ténylegesen állt e cikk; szerény mértékben bár, de mégis aktive; 1871—74-ben már passiv lett egy millió frton túl. Vámjövdeleme volt 185^{1/5}-ben: 128,000 frt 464,000 frt é. u.; 187^{1/4}-ben pedig: 147,000 frt 1.517,000 frt é. után. Ez is erős a vámleszállítás.

43) *Pamutárúk d) legfinomabbak.* (52. d.)

Bevitel:	506,000 frt.)	} 1851—74.
Kivitel:	97,600 „)	
Hiány:	408,400 frt.	
Bevitel:	502,000 „	} 1851—55.
Kivitel:	89,000 „	
Hiány:	413,000 frt.	
Bevitel:	1.076,000 „)	} 1871—74.
Kivitel:	115,000 „)	
Hiány:	961,000 frt.	

Itt is növekvő a hiány. Vámjövdelem 185^{1/5}-ben: 93,000 frt

502,000 frtnyi érték után; 187¹/₄-ben: 51,000 frt 1.076,000 frt érték után. Erős leszállítás ez is.

44) *Lenárúk b) Kötélárúk fehéritve.* (53. b.)

Bevitel:	551,420 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	305,000 „	
Hiány:	246,420 frt.	
Bevitel:	82,600 frt.	} 1856—60.
Kivitel:	400,000 „	
Többlet:	317,400 frt.	
Bevitel:	1.560,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	389,000 frt.	
Hiány:	1.171,000 frt.	

Még 1856—60-ban tényleges volt e cikk. Most már egy millió túlmenőleg passiv! Vámjövdelem 185¹/₅-ben: 1900 frt 57,000 frt é. u.; 187¹/₄-ben: 48,000 frt 1¹/₂ millió érték után.

45) *Papír d) legfinomabb.* (60. d.)

Bevitel:	271,800 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	183,200 „	
Hiány:	88,600 frt.	
Bevitel:	233,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	160,000 „	
Hiány:	73,000 frt.	
Bevitel:	285,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	44,000 „	
Hiány:	241,000 frt.	

Folytonosan emelkedő behozatal, és csak kevés kivitel, papír-
iparunknak nem nagy dicséretére. Vámjövdelem 1851—55-
ben: 3000 frt, 233,000 frt érték után; 1871—74-ben: 3500
frt, 285,000 frt é. után.

46) *Papír-kárpitok.* (60. e.)

Bevitel:	235,200 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	41,000 „	
Hiány:	194,200 frt.	
Bevitel:	45,000 „	} 1851—55.
Kivitel:	22,000 „	
Hiány:	23,000 frt.	

Bevitel:	568,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	76,000 „	
Hiány:	492,000 frt.	

Folytonosan emelkedő hiány. Vámjövdelem 1851—55-ben: 3900 frt, 45,000 frt é. u.; 1871—74-ben: 11,000 frt, 568 ezer frt é. után. Ez is erős vámmérséklés. Alkalmasint erősebb a kellőnél.

47) *Finom bőr.* (62. b.)

Bevitel:	854,400 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	339,600 „	
Hiány:	514,800 frt.	
Bevitel:	424,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	105,000 „	
Hiány:	319,000 frt.	
Bevitel:	1.519,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	600,000 „	
Hiány:	919,000 frt.	

Folytonosan emelkedő behozatal. A kivitel is javul némileg, de nem tart lépést a bevittel. Vámjövdelem 1851—55-ben: 20,000 frt, 424,000 frt é. u.; 1871—74-ben: 37,000 forint 1½ millió frt é. után.

48) *Közönséges bőr.* (62. c.)

Bevitel:	6.503,600 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	1.249,000 „	
Hiány:	5.254,600 frt	
Bevitel:	4.503,600 „	} 1851—55
Kivitel:	1.249,000 „	
Hiány:	3.254,600 frt.	
Bevitel:	12.664,000 „	} 1871—74.
Kivitel:	1.841,000 „	
Hiány:	10.823,000 frt.	

Erősen növekedő hiány. 1851—55-höz képest az 1871—74-diki behozatal négyről tízre emelkedett, holott a kivitel ugyanezen idő alatt csak igen kevéssel emelkedett.

Vámjövdeleme ezen cikkeknek vott 185¹/₅-ben: 256,000 frt 4.054,000 frt behozatali érték után; 187¹/₄-ben pedig 315,000 frt 12.664,000 frt után. Ez is nagyon erős vámmérséklés!

49) *Aggagárúk a) legközönségesebbek.* (67. a.)

Bevitel:	212,800 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	93,000 „	
Hiány:	119,800 frt.	
Bevitel:	129,000 „	} 1851—55.
Kivitel:	61,000 „	
Hiány:	68,000 frt.	
Bevitel:	385,000 „	} 1871—74.
Kivitel:	152,000 „	
Hiány:	233,000 frt.	

Itt is folytonosan emelkedik a behozatal. Lendül a kivitel is, de nagyon szerényen.

Vámjövedelem 185¹/₅-ben: 12,600 frt 129,000, s 187¹/₄-ben: 1100 frt 385,000 frt behozatali érték után. Ez is roppant vámleszállítás.

50) *Vasárúk a) legközönségesebbek.* (69. a.)

Bevitel:	2.116,800 frt.)	} 1851—74.
Kivitel:	1.100,600 „)	
Hiány:	1.016,200 frt.	
Bevitel:	97,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	1.093,000 „	
Többlet:	996,000 frt.	
Bevitel:	5.793,000 frt.)	} 1871—74.
Kivitel:	1.432,000 „	
Hiány:	4.361.000 frt.	

185¹/₅-ben ezen cikk is ténylegesen állott még közel egy millió frttal évenként, s ma már, azaz 187¹/₄-ben, a minus — 4³/₁₀ millió frtra megy. Szomorú jelensége ez is vasiparunk hanyatlásának. A behozatal egyre nő, a kivitel pedig stagnál és hanyatlík.

Vámjövedelem ezen cikk után 185¹/₅-ben: 22,000 forint 97,000 frt érték után; 187¹/₄-ben 993,000 frt 5⁷/₁₀ millió frt érték után.

51) *Vasárúk c) finomak és fegyverek.* (69. c.)

Bevitel:	3.952,600 frt.)	} 1851—74.
Kivitel:	3.936.200 „	
Hiány:	16,400 frt.	

Bevitel:	1.215,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	994,000 „	
Hiány:	221,000 frt.	
Bevitel:	9.315,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	7.015,000 „	
Hiány:	2.300,000 frt.	

Ezen czikknél szépen emelkedik a kivitel; azonban a bevétel még inkább növekszik. Amaz 185¹/₅-től fogva megheítszerezte magát, emez ellenben kilencszerte lett nagyobb.

Vámjövedelem ezen czikknél 185¹/₅-ben: 73,000 forint 1.215,000 frt é. után; 187¹/₄-ben: 146,000 frt 9.315,000 frt é. után. Itt is igen nagy vámleszállítás történt.

52) *Gépek és géprészek.* (74.)

Bevitel:	5.929,800 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	1.564,200 „	
Hiány:	4.365,600 frt.	
Bevitel:	1.633,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	157,000 „	
Hiány:	1.476,000 frt.	
Bevitel:	14.329,000 „	} 1871—74.
Kivitel:	4.560,000 „	
Hiány:	9.769,000 frt.	

Emelkedett a kivitel és bevétel is 1851—55-től fogva. Azért azonban a mostani deficit e czikkben mégis közel tíz millió frtra rúg. Erős positió. Vámjövedelem volt 1851—55-ben: 242,000 frt, 1.633,000 frt é. után; 1871—74-ben ellenben: 918,000 frt, 14.329,000 frt után Itt is meglehetősen vámleszállítás történt.

53) *Gépek a) fából.* (74. a.)

Bevitel:	733,375 frt.	} 1866—74.
Kivitel:	116,875 „	
Hiány:	616,500 frt.	

A legerősebb behozatal ezen czikknél 1872-ben volt 1²/₁₀ millió frttal, a legerősebb kivitel 1874-ben: 196,000 frt értékkel. Vámjövedelem átlaga a lefolyt évek alatt volt 35,750 frt.

54) *Gépek b) öntött vasból.* (74. b.)

Bevitel:	5.278,888 frt.	} 1866—74.
Kivitel:	623,111 „	
Hiány:	4.655,777 frt.	

A legerősebb behozatal volt e cikkből 1872-ben $9\frac{4}{10}$ millió frt értékkel; a legerősebb kivitel 1874-ben: $1\frac{2}{10}$ millió forint értékkel. Egészben véve erősen passiv cikk ez is. Az átlagos vámjövedelem volt pedig az 5.278,888 frt behozatali átlagos érték után: 361,555 frt.

55) **Gépek c) kovácsolt vas- és aczélból.** (74. c.)

Bevitel:	3.936,222 „	} 1866—74.
Kivitel:	2.071,444 „	

Hiány: 1.864,778 frt.

A legerősebb bevitel volt e cikkből 1871-ben $6\frac{9}{10}$ m. frtban, s a legerősebb kivitel 1874-ben: $7\frac{3}{10}$ millió frttal. Egészben igen hullámzó a kivitel és a behozatal is. Vámjövedelem a lefolyt idő alatt egyre-másra 260,666 frt, közel négy millió behozatali érték után.

56) **Gépek d) más fémből.** (74. d.)

Bevitel:	675,666 frt.	} 1866—74.
Kivitel:	199,444 „	

Hiány: 476,222 frt.

A legerősebb behozatal volt 1869-ben közel $1\frac{5}{10}$ millió forint értékkel; a legerősebb kivitel pedig 1873-ban 503,800 forint értékkel. Hullámzó a be- és kivitel. Vámjövedelem 13,888 frt, 675,666 frt behozatali érték után.

57) **Szappan, közönséges.** (77. e.)

Bevitel:	294,200 frt.	} 1851—74.
Kivitel:	49,400 „	

Hiány: 244,800 frt.

Bevitel:	502,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	11,000 „	

Hiány: 491,000 frt.

Bevitel:	201,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	93,000 „	

Hiány: 108,000 frt.

Kissé javuló mérleg. Csakhogy még mindig adózói vagyunk a külföldnek, holott ők lehetnének szappanra nézve a mi adózóink. 185 $\frac{1}{2}$ -ben még közel fél millióra ment a deficit, holott 187 $\frac{1}{4}$ -ben az már csak százezer frt körül áll.

Vámjövedelem a szappan után 1851—55-ben: 59,000 frt 502,000 frtnyi értéktől; 1871—74-ben pedig: 15,000 frt 201,000 frtnyi értéktől.

Végig mentünk ezzel az ismertetett passiv cikkeken! Nem vagyunk szűkében ezeknek. Hogy jobban átérzhessük súlyukat, vettem magamnak azon fáradságot, és sommáztam a hiányokat, először is az 1851—74-diki átlag szerint; mi 24 esztendőre terjedvén, elég széles alap; azután pedig az 1871—74-diki időszak négy évi átlagai nyomán. Ez utóbbi idő annyival tanulságosabb, mert csaknem a jelen időt (187¹/₄) fejezi ki.

Tesznek pedig az elsorolt cikkek után a passivák 1851—1874-re átlagban 174; 1871—74-re nézve pedig: 257¹/₁₀ millió frtot!

E számokból látni, hogy újabb időben a passivák mily tetemesen (83¹/₁₀ millió frttal) emelkedtek.

És ha e tény már magában véve is szomorú; lesujtóbba válik az által még, hogy az ismertetett 57 passiv cikknek csaknem fele olyan, mely után mérlegünknek ténylegesen kellene és lehetne állania.

Hogy ez állításom nem kockáztatott, bátor vagyok azon cikkekből, melyek ma passive állanak, többeket megnevezni.

Ilyenek: a rozs, kétszeres, kukoricza és hüvelyek; ilyen az ökör; malacz; nyersbőr; tehén; sertés; zsiradék; faggyú; zsiros olajok; nyers vas; szénitendő vas; bor palaczkokban; vasrudak; durva vasöntvény; len és kender; gyapjufonál; kötélárúk; papir és szappan! Inkább kevesebbet, mint többet neveztem meg.

Nagy és háladatos tér fekszik e cikkekben kereskedelmi mérlegünk javítására nézve előttünk! Persze, hogy ehhez csak okszerű munka és helyes cselekvés vezethet.

III.

Eddig a passiv cikkekkel foglalkoztunk. Nézzük most az activ dolgokat. Van pedig ilyen, az egyes nevezetesebb cikkek közt, hatvanhat.

Vegyük őket sorban.

1) *Finomított cukor.* (7. a.)

Kivitel:	2.968,600 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	294,800 „	

Többlet: 2.673,800 frt.

Kivitel:	4,000 „	} 1851—55.
Bevitel:	632,000 „	

Hiány: 628,000 frt.

Kivitel:	10.169,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	16,000 „	

Többlet: 10.153,000 frt.

Nagyon szép előhaladás. 1851—55-től 1871—74-ig a mérleg többlete tíz millióra emelkedett. Jele ez az iparág életrevalóságának. Mit lehetne reményleni tőle, ha a cukortermelés általában nagyobb figyelem és kimélettel találkozónék, s különösen, ha a répacukor-gyárak hazánkban, hol a répa kevesebb cukortartalmu, mint a lajthántuli országokban, e tartalom arányában mérsékeltebb arányban lennének megadóztatva. Husz előtt ez iparág úgy szólván még semmi jelentőséggel sem birt, és ime, ma már mily nagy fontosságu.

Vámjövédeme volt: 1851—55-ben: 465,000 frt, 632 ezer frt behozatali érték után; 1871—74-ben: 10,000 forint, 16,000 frt é. után.

2) *Cukorliszt.* (7. b. c.)

Kivitel:	3.192,200 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	2.699,540 „	

Többlet: 492,660 frt.

Kivitel:	—	frt.	} 1851—55.
Bevitel:	8.452,000	„	
Hiány:	8.452,000	frt.	
Kivitel:	11.000,000	frt.	} 1871—74.
Bevitel:	8,700	„	
Többlet:	10.991,300	frt.	

Ez is gyönyörű haladás. Áll itt is mindaz, a mit főlebb mondtam.

Vámjövodelem 1851—55-ben: 5.760,000 frt, $8\frac{5}{10}$ millió frt é. után; 1871—74-ben: 6000 frt 8700 frt é. után.

3) *Szörp.* (7. d.)

Kivitel:	169,400	frt.	} 1851—74.
Bevitel:	121,400	„	
Többlet:	48,000	frt.	
Kivitel:	500	frt.	} 1851—55.
Bevitel:	5000	„	
Hiány:	4500	frt.	
Kivitel:	506,000	frt.	} 1871—74.
Bevitel:	176,000	„	
Többlet:	330,000	frt.	

Még 1851—55-ben hiányban állt; 1871—74-ben már 330 ezer frtra menő többletre emelkedett. Nem sok, de mutatja, hogy előre halad.

Vámjövodelem 1851—55-ben: 3000 frt, 5000 frt beviteli érték után; 1871—74-ben: 92,000 frt, 176,000 forint beviteli érték után.

4) *Gabona.* (10.)

Kivitel:	21.935,000	frt.	} 1851—74.
Bevitel:	13.029,000	„	
Többlet:	8.906,000	frt.	
Kivitel:	3.835,000	„	} 1851—55.
Bevitel:	15.511,000	„	
Hiány:	11.676,000	frt.	
Kivitel:	23.575,000	„	} 1871—74.
Bevitel:	28.259,000	„	
Hiány:	4.684,000	frt.	

Az 1851—74-ki 24 éves cycloban e cikk — még ténylegesen állt. 1851—55-ben $11\frac{6}{10}$ millió hiánynyal bírt, s ebben maradt 1871—74-ben is $4\frac{6}{10}$ millió frttal. Hogy az itt

felhozott gabona alatt mifélek értetnek, azt nem lehet tudni forrásomból, miután, a buza, kétszeres, rozs, árpa és zab mind gabnaféle, s ezekből külön is hozatnak föl adatok. Legyen azonban a gabona alatt akár mi érve, az szomorú, hogy a mérlege passive áll, s miután még 1871—74-ben is deficitben állt e czikk, az sajátlag a passiv czikkek közé lenne sorozandó. Gazdasági termelésünknek egyik szegénységi bizonyítványa ez adat is.

Vámjövédelmé e czikknek volt 1851—55-ben: 1.015,000 frt 15.511,000 frt é. után; 1871—74-ben: 699,000 forint 28.259,000 frt beviteli érték után. Itt is tetemes vámleszállítás történt.

5) **Buza.** (10. a.)

Kivitel: 11.045,600 frt.	} 1851—74.
Bevitel: 4.690,200 „	

Többlet: 6.355,400 frt.

Kivitel: 813,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel: 5.081,000 „	

Hiány: 4.268,000 frt.

Kivitel: 7.781,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel: 11.147,000 „	

Hiány: 3.366,000 frt.

A mérleg a buzánál is csak az 1851—74-ki nagy átlag szerint activ. Azontúl sem az 1851—55-diki, sem pedig az 1871—74-ki időben nem az többé. Legnagyobbak voltak a kivitel számai 1867 és 1868-ban, mikor is azok túlmentek a 40 millión. Az 1866—70-ki cyclus teszi sajátlag azt, hogy az 1851—74-ki idő átlaga tényleges. Sem az előtt, sem azután nem az többé. Jó volt még az 1861—65-ki időszak is, noha ez már az 1866—70-kihez képest csak fél erővel birt. Passiv tehát újabb időben a buza is, mit pedig alig tenne fel valaki a birodalomról. Magyarország van főleg hivatva ez irányban a megfelelő mérleget helyreállítani.

Vámjövédelmé a buza után volt 1851—55-ben: 384,000 frt 5.081,000 frt é. után; 1871—74-ben pedig: 92,000 frt 11.147,000 frt érték után.

6) **Rosz.** (10. b.)

Kivitel: 4.064,400 frt.	} 1861—74.
Bevitel: 2.709,700 „	

Többlet: 1.354,700 frt.

Kivitel:	3.169,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	6.002,000 „	

Hiány: 2.833,000 frt.

Utóbbi időben tehát a rozs is passiv lett. Komolyan intenek bennünket e jelek gazdálkodásunk javítására. Az az örökös zsarolása a talajnak, kellő művelés és trágyázás nélkül, keservesen meg fogja magát boszulni!

Vámjövedelem 1861—65-ben: 34,400 frt 1.174,200 frt érték után; 1871—74-ben: 79,000 frt 6.002,000 frt é. után.

7) *Kétszeres.* (10. b.)

Kivitel:	268,000 „	} 1866—74.
Bevitel:	255,500 „	

Többlet: 12,500 frt.

Kivitel:	171,000 „	} 1871—74.
Bevitel:	400,000 „	

Hiány: 230,000 frt.

Az utóbbi időben passiv lett ez is. Vámjövedelem 1866—70-ben: 5000 frt 110,000 frt é. után; 1871—74-ben: 16,000 frt 401,000 frt é. után

8) *Hüvelyesek.* (10. b.)

Kivitel:	1.874,000 frt.	} 1861—74.
Bevitel:	214,666 „	

Többlet: 1.659,334 frt.

Kivitel:	2.475,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	448.000 „	

Többlet: 2.027,000 frt.

Némileg javuló mérleg. Vámjövedelem 1861—65: 4000 frt 120,000 frt é. után; 1871—74-ben: 3000 frt 448,000 frt érték után. Ez is tetemes vámmérséklés.

9) *Árpa, maláta és zab.* (10. c.)

Kivitel:	4.598,000 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	1.216,000 „	

Többlet: 3.382,000 frt.

Kivitel:	336,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel:	1.239,000 „	

Hiány: 903,000 frt.

Kivitel:	9.264,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	2.171,000 „	

Többlet: 7.093,000 frt.

Szép emelkedés. Vámjövedelem 1851—55-ben: 82,000 forint
1.239,000 forint érték után; 1871—74-ben: 54,000 forint
2.171,000 frt é. után. Ez is nagy vámmérséklés.

10) *Árpa és maláta.* (10. c.)

Kivitel:	4.416,333 frt.	} 1851—1874.
Bevitel:	714,666 „	

Többlet:	3.701,667 frt.	} 1861—65.
Kivitel:	1.642,000 frt.	
Bevitel:	417,000 „	

Többlet:	1.225,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	6.143,000 frt.	
Bevitel:	1.309,000 „	

Többlet: 4.834,000 frt.

Javuló mérleg. Legerősebb volt a kivitel 1874-ben $6\frac{3}{10}$ millió
frttal; a behozatal ugyanekkor 2 millió frttal. Vámjövedelem
1861—65-ben 20 ezer frt 417 ezer frt érték után; 1871—
74-ben 36 ezer frt $1\frac{3}{10}$ millió frt érték után.

11) *Zab.* (10. c.)

Kivitel:	2.485,000 frt.	} 1861—74.
Bevitel:	559,000 „	

Többlet:	1.926,000 frt.	} 1861—65.
Kivitel:	1.390,000 frt.	
Bevitel:	433,000 „	

Többlet:	957,000 frt.	} 1871—74.
Kivitel:	3.121,000 frt.	
Bevitel:	862,000 „	

Többlet: 2.259,000 frt.

Folyton növekedő kivitel. A behozatal aránylag kevés és nem
sokat emelkedett. Vámjövedelem 1861—65-ben: 11 ezer frt
433 ezer frt érték után; 1871—74-ben 18 ezer frt, 862 ezer
frt é. után. Itt is vámleszállítás történt 1861—65. óta.

12) *Liszt és örlemény.* (12.)

Kivitel:	9.278,000 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	2.862,000 „	

Többlet:	6.416,000 frt.	} 1851—55.
Kivitel:	1.141,000 „	
Bevitel:	858,000 „	

Többlet: 283,000 frt.

Kivitel: 14.240,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel: 6.777,000 „	
<hr/>	
Többlet: 7.463,000 frt.	

Folytonos emelkedés a kivitelben. Emelkedett a behozatal is 1871—74-ben; de azért a mérleg még jó maradt. Legnagyobb volt a kivitel e cikkből 1871-ben 28^{3/10} millió frttal; s a bevétel 1873-ban 9^{9/10} m. frttal. Ekkor a mérleg passiv is volt 3 millió frttal. Ezen cikk Magyarországnak egyik legfontosabb terménye. Belőle az oroszlánrész az övé. Ez „par excellence“ magyar cikk. Hazánk persze sokkal többet viszen ki, ennek azonban legnagyobb része Ausztriában marad. És e cikk még nagy fejlődésre képes. Kifejlődött nálunk nagy mérvűre, mert ez iparág támaszkodva a sok jeles buzára, helyszerű, s mert az adóztatás a tiszta jövedelemre levén fektetve, az a tőkeértéket, mint az más egyéb cikkeinknél történik, meg nem támadhatja.

Vámjövedelem 185^{1/5}-ben 35 ezer frt 858,000 frt után; 187^{1/4}-ben: 9000 frt 6^{8/10} millió bevételi érték után. Roppant — leszállítás!

13) *Tinó.* (15. c.)

Kivitel: 254,666 frt	} 1861—74.
Bevitel: 88,666 „	
<hr/>	
Többlet: 166,000 frt.	
Kivitel: 424,000 frt.	} 1861—65.
Bevitel: 49,000 „	
<hr/>	
Többlet: 375,000 frt.	
Kivitel: 180,000 frt.	} 1851—74.
Bevitel: 134,000 „	
<hr/>	
Többlet: 46,000 frt.	

Apadó a behozatal az újabb időben. Vámjövedelem 186^{1/5}-ben 3000 frt 49 ezer frt után; 187^{1/4}-ben 6000 frt 134 ezer frt után.

14) *Borju.* (15. d.)

Kivitel: 348,000 frt.	} 1851—74.
Bevitel: 217,000 „	
<hr/>	
Többlet: 131,000 frt.	
Kivitel: 381,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel: 323,000 „	
<hr/>	
Többlet: 58,000 frt.	

Kivitel:	325,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	231,000 frt.	
Többlet:	94,000 frt.	

Csaknem stationarius. Legnagyobb kivitel 1851-ben 501,000 frt értékben, s a legnagyobb behozatal is ugyanakkor 440,000 frttal. Vámjövdelem 185¹/₅-ben: 12 ezer frt 323 ezer frt után; 187¹/₄-ben: 2700 frt 231 ezer frt é. után.

15) *Juhok, kecskék:* (15. e.)

Kivitel:	745,400 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	507,200 „	
Többlet:	238,200 frt.	
Kivitel:	448,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel:	562,000 „	
Hiány:	114,000 frt.	
Kivitel:	989,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	843,000 „	
Többlet:	146,000 frt.	

Nagy javulás 185¹/₅-hez képest. A legnagyobb kivitel volt 1873-ban 1³/₁₀ millió frttal; s a legnagyobb behozatal 1872-ben 1²/₁₀ millió frttal. Vámjövdelem 185¹/₅-ben: 24 ezer frt, 562 ezer frt után; 187¹/₄-ben: 54 ezer frt 843 ezer frt után.

16) *Bárány és gödölye.* (15. f.)

Kivitel:	41,260 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	22,400 „	
Többlet:	18,860 frt.	
Kivitel:	88,000 „	} 1851—55.
Bevitel:	34,000 „	
Többlet:	54,000 frt.	
Kivitel:	28,900 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	28,100 „	
Többlet:	800 frt.	

Jelentéktelen az egész. Mindig az is volt. Közeli piaczkokra való czikk. Azért megy ki belőle oly kevés. Vámjövdelem 185¹/₅-ben: 2700 frt 34 ezer frt után; 187¹/₄-ben: 4500 frt 28,100 frt u.

17) *Ló és csikó.* (15. i.)

Kivitel:	1.039,600 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	735,000 „	
Többlet:	304,600 frt.	

Kivitel:	683,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel:	967,000 „	
Hiány:	284,000 frt.	
Kivitel:	1.352,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	729,000 „	
Többlet:	623,000 frt.	

Javuló állapot. Lótenyésztésünk emelkedésére mutat az. Legnagyobb kivitel volt 1874-ben közel 2 millió frtnyi értékkel, és legnagyobb behozatal 1870-ben $1\frac{1}{10}$ millió frttal. Vámjövéd. 1851-ben: 32 ezer frt, 967 ezer frt után, s 1871-ben 12 ezer frt, 729 ezer frt után. Ez is elég nagy vámmérséklés.

18) *Nyers borjubőrök.* (17. a.)

Kivitel:	1.869,880 frt.	} 1866—74.
Bevitel:	104,330 „	
Többlet:	1.765,550 frt.	
Kivitel:	2.106,250 „	} 1871—74.
Bevitel:	97,000 „	
Többlet:	2.009,250 frt.	

Javuló mérleg. Legnagyobb kivitel 1874-ben $2\frac{1}{10}$ millió frtban; legnagyobb behozatal 1867-ben 183 ezer frttal.

19) *Sajt.* (20. c.)

Kivitel:	877,800 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	791,400 „	
Többlet:	86,400 frt.	
Kivitel:	1.744,000 „	} 1851—55.
Bevitel:	596,000 „	
Többlet:	1.148,000 frt.	
Kivitel:	383,000 „	} 1871—74.
Bevitel:	1.043,000 „	
Hiány:	660,000 frt.	

Megromlott a mérleg. Az 1851—55-iki kivitel még közel $1\frac{2}{10}$ millió frt többletet mutatott. Most passive áll fél millión túl. Állattenyésztési állapotainknak ez nem kedvező illusztrációja. Azután nagyon is neki indult az izlésünk a külföldi sajtoknak. Vannak pedig már igazán jeles sajtjaink, melyek az egybevétést akár melyik külföldivel kiállják. A divat működik itten is, mint oly sok más egyéb dolognál. Ideje volna, ha magunkat alóla emancipálnánk. A külföldi dolgok tulságos kedvelése egyike a

mi fő hibáinknak. Nem az önálló ítélet — hanem az utánzás vezet bennünket még!

Vámjövedelem 185¹/₅-ben: 81 ezer frt 596 ezer frt után; 187¹/₄-ben: ugyanannyi 1.043,000 frt után. Ez is fölösleges leszállítás. Vám emeléssel kellene itt inkább fogyasztóinkat a hazai jó termény megbecsülésére szoktatni.

20) *Zsir, szalonna, vaj és czetvelő.* (22. a.)

Kivitel:	2.911,800 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	1.074,000 „	
Többlet:		
Kivitel:	566,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel:	372,000 „	
Többlet:		
Kivitel:	3.532,000 „	} 1871—74.
Bevitel:	4.146,000 „	
Hiány:		614,000 frt.

Az 1851—74-ki átlaghoz képest erősen megromlott a mérleg. Zsir, szalonna, vaj pedig olyatén cikkek, melyekkel folyvást előbbre kellene mennünk. Legnagyobb kivitelünk e cikkekben 1871-ben volt 6⁶/₁₀ millió frtban; s legnagyobb behozatalunk 1874-ben 7²/₁₀ millió frtnyi értékben.

Vámjövedelem 1851—55-ben: 34 ezer frt 372 ezer frt után; 1871—74-ben: 378 ezer frt 4.146,000 frt után.

21) *Sör.* (24. a. b.)

Kivitel:	1.043,000 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	76,400 „	
Többlet:		
Kivitel:	40,000 „	} 1851—55.
Bevitel:	100,000 „	
Hiány:		60,000 frt.
Kivitel:	2.664,000 „	} 1871—74.
Bevitel:	62,000 „	
Többlet:		2.602,000 frt.

Nagy emelkedés, különösen ha hozzá gondoljuk a rengeteg bel-fogyasztást, melylyel ez ital találkozik Lajthán túl — és nálunk is; hol talán nem is egészen okszerű a sok serital. Egy értelmes karlsbadi orvos, midőn évek előtt májamat és epémet gyógyítottam ott, azt mondá tanácsképen: ne igyék sok sört otthon,

mert hazája forró s az emberek amugy is epések és rosz májúak. Azóta tanácsa szerint élek. A sört ma már alföldi magyarjaink is széltében iszszák, a helyett, hogy könnyü savanykás borokat fogyasztának. Mert isznak az emberek sört azon országokban, hol b r nincsen, isznak — a bortermő országok fiai is. Legnagyobb kivitele a sernek volt 1874-ben közel $3\frac{2}{10}$ millió frtnyi értékkel, s legnagyobb behozatala 1856-ban 119 ezer frt értékkel.

Vánjvédelme a sörnek volt 185 $\frac{1}{5}$ -ben: 19 ezer frt, 100 ezer fort behozatali érték után, s 187 $\frac{1}{4}$ -ben: 14 ezer frt 62 ezer frt behozatali érték után.

22) *Egetett szeszés folyadékok.* (26.)

Kivitel:	1.592,800 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	727,800 „	

Többlet: 865,000 frt.

Kivitel:	1.506,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel:	2.731,000 „	

Hiány: 1.225,000 frt.

Kivitel:	2.271,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	2.393,000 „	

Hiány: 122,000 frt.

Ezen iparág is hátra megy. Még az 1851—74-iki átlag szerint tényleg állt; de már 1851—55. és 1871—74-ben passiv lett. A hátramenetelnek a súlyos és faggató adóztatás az oka csak; pedig cél- és okszerű eljárással az állam is megkapná a magáét, s az egyesek is boldogulhatnának. Kivánatos valóban hogy ez irányban a helyes reformok, különösen a gazdasági pálinkaházakat illetőleg, mielőbb életbe léptetessenek, hisz ez iparág a mezei gazdasági prosperitásnak egyik legelőkelőbb alapja. A gazdaság általa nemcsak piacot kap a különben messze nem szállítható terményeire helyben, hanem kap moslét is, mely által a szalma értékesítése eszközöltetik egyedül megfelelőleg, kap hizlalási képességet, kap trágyát bőven mindezekben, s elvégre termékenyíthető talaján jutalmazó gabna- és takarmányterméseket is. Szóval, a gazd. pálinkaházak létezése a gazdasági egyetemes haladásra nézve, különösen homokos, hegyes és sovány talaju vidékeken valóságos életkérdés. Reményljük, hogy valahára ez irányban is jobb ösvényre térünk.

Vámjövédalma e cikknek volt 1851—55-ben 553 ezer frt, 1.255,000 frt után; s 1871—74ben: 243 ezer frt 876 ezer frt után.

23) **B o r.** (27.)

Kivitel:	2.102,200 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	1.902,000 „	
Többlet:	200,200 frt.	
Kivitel:	1.506,000 „	} 1851—55.
Bevitel:	2.731,000 „	
Hiány:	1.225,000 frt.	
Kivitel:	2.071,000 „	} 1871—74
Bevitel:	2.393,000 „	
Hiány:	122,000 frt.	

Ime a bor, Európa második bortermő birodalmában, miképen áll.

Igazán, szégyenletes dolog.

Mialatt Franciaország az ő nagyra termett életrevalóságával borából magának kincsbányát alkotott, s azzal a fél világot adó alá hajtja: akkor az osztrák-magyar birodalom az 1851—74-ki átlag szerint e cikkből, említést sem érdemlő 200 ezer forintnyi többletet tudott csak csinálni külföldre terjedőleg.

Azonban még ez állapot is megromlik; mert hiszen már 1851—55. és 1871—74-ben a főlebbi csekély többlet is elenyészik, s lesz e cikkből passiv dolog.

Nagyban leverő jelenség!

Magyarország visz ugyan Ausztriába ma már szépecskén bort körülbelől 10—12 millió frtnyi értékben, az azonban mint a birodalmi mérlegből kitetszik, mind Ausztriában marad. Szemben a világkereskedéssel tehát, azt lehet mondani, hogy nekünk borunk ez ideig nincsen is.

Mit lehetne pedig alkotni csak azon 15—20 millió akóra menő évi termésből is, a mit Magyarország maga jobb években előállít?

Abból 4—5 millió akó legalább is kimehetne a külföldre, s utána könnyen javulna évi bevételünk 40—50 millió frttal.

Ez a mi specialis feladatunk volna. Azonban a helyett, hogy valahára már komolyan hozzá látnánk a helyzetnek minden iránybani javításához — panaszkodunk ölbe rakott kezekkel.

Hát még a cognac-készítéssel mit lehetne tenni gazdag bortermő években? Akkor, a midőn azt sem tudjuk néha, hogy mit csináljunk a nagy terméssel; hová tegyük? Ez lehetne ám ismét egy valóban nemzetinek mondható magyar iparág. Erre azonban alig gondolunk. Nem látjuk a kincset, mely lábainknál hever, hanem sovárgunk dolgok után, melyek vagy el nem érhetőek, vagy nem nekünk valók. Adja isten, hogy ez állapotok mielőbb jobbra forduljanak.

A bor érdekében a kormánynak is sok teendői lennének. Eddig ugyyszólván mit sem tett, a mi az egész kérdést alapjában karolta volna föl.

Vámjövedelem volt e czikk után 1851—55-ben: 1 millió 84,000 frt $2\frac{7}{10}$ m. frt é. után; 1871—74-ben: 464 ezer frt $2\frac{1}{10}$ m. frt é. után. A kellőnél erősebb vámleszállítás ez is.

24) **Aczél.** (10. d.)

Kivitel:	1.551,200 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	180,200 „	

Többlet: 1.371,000 frt.

Kivitel:	1.445,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel:	104,000 „	

Többlet: 1.341,000 frt.

Kivitel:	1.463,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	145,000 „	

Többlet: 1.318,000 frt.

Stationarius állapot csaknem mind a három időszakban. Vámjövedelem 185 $\frac{1}{5}$ -ben: 11 ezer frt, 104 ezer frt után; 187 $\frac{1}{4}$ -ben: 19 ezer frt, 145 ezer frt után.

25) **Kerékvás.** (40. e. 2.)

Kivitel:	159,300 „	} 1861—74.
Bevitel:	47,387 „	

Többlet: 111,913 frt.

Kivitel:	153,000 „	} 1871—74.
Bevitel:	13,250 „	

Többlet: 139,750 frt.

26) **Gyapju.** (47.)

Kivitel:	30.240,600 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	14.045,200 „	

Többlet: 16.195,400 frt.

Kivitel: 17.903,000 „	} 1851—55.
Bevitel: 8.393,000 „	
<hr/>	
Többlet: 9.510,000 frt.	
Kivitel: 33.796,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel: 20.765,000 „	
<hr/>	
Többlet: 13.031,000 frt.	

A két utóbbi időszakot hasonlítva egybe, az 187¹/₄-iki, tetemesen javult; noha annak behozatala is erősen növekedett. Az 1851—74-iki időnek a mérlege mindenesetre a legkedvezőbb. A gyapju régi bevételi forrása Ausztriának és hazánknak is. Az aranjezi napok azonban alig ha meg nem voltak már. Csak a posztótermelés emelése javíthat még a dolgon, mert az Oceánon túli Ausztráliából — a nyers anyag mind jobban fog átözönlöni hozzánk is.

Vámjövédalma e czikknek 185¹/₅-ben: 16 ezer frt 8⁴/₁₀ millió frt behozatali érték után; 187¹/₄-ben 43, mondj negyvenhárom frt — 20⁷/₁₀ millió frt érték után. Azaz, hogy most a gyapju vámmentes. Ha posztógyárainkkal jobban állanánk, sok és jeles gyapjunkt nem kellene annyira kiczipelni.

27) *Lenfonal a) nyers.* (50. a.)

Kivitel: 3.627,200 frt.	} 1851—74.
Bevitel: 2.110,000 „	
<hr/>	
Többlet: 1.517,200 frt.	
Kivitel: 276,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel: 1.509,000 „	
<hr/>	
Hiány: 1.233,000 frt.	
Kivitel: 8.837,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel: 1.864,000 „	
<hr/>	
Többlet: 6.973,000 frt.	

Igen szép emelkedés. Életképes iparág. Csak kultiválni kell. Vámjövédalma 185¹/₅-ben: 64 ezer frt, 1¹/₂ millió frt é. után; 187¹/₄-ben: 14 ezer frt, 1⁸/₁₀ millió frt behozatali érték után. Nagy leszállítás történt a vámban itten is.

28) *Lenfonal c) czérnázott.* (50. e.)

Kivitel: 349,600 frt.	} 1851—74.
Bevitel: 313,000 „	
<hr/>	
Többlet: 36,600 frt.	

Kivitel:	173,000 frt.)	1851—55.
Bevitel:	85,000 „)	
Többlet:	88,000 frt.	
Kivitel:	491,000 „)	1871—74.
Bevitel:	532,000 „)	
Hiány:	41,000 frt.	

Utóbbi években passiv lett. Vámjövdelem 185¹/₅-ben: 13 ezer frt 85 ezer frt után; 187¹/₄-ben: 16 ezer frt 532,000 frt érték után. Itt is nagy vámleszállítás történt.

29) *Pamutárúk a) közönségesek.* (52. a.)

Kivitel:	252,200 „)	1851—74.
Bevitel:	101,200 „)	
Többlet:	151,000 frt.	
Kivitel:	51,000 „)	1851—55.
Bevitel:	19,000 „)	
Többlet:	32,000 frt.	
Kivitel:	389,000 frt.)	1871—74.
Bevitel:	343,000 „)	
Többlet:	46,000 frt.	

Kivitel és bevétel egyaránt emelkedik. Vámjövdelem 185¹/₅-ben: 3000 frt 19,000 frt u.; 187¹/₄-ben: 54,000 frt 343,000 frt u.

30) *Pamutárúk b) középfínomak.* (52. b.)

Kivitel:	3.898,000 frt.)	1851—74.
Bevitel:	2.146,800 „)	
Többlet:	1.751,200 frt.	
Kivitel:	1.619,000 „)	1851—55.
Bevitel:	672,000 „)	
Többlet:	947,000 frt.	
Kivitel:	5.663,000 „)	1871—74.
Bevitel:	6.039,000 „)	
Hiány:	376,000 frt.	

Az utóbbi években passiv lett ez is. Még 185¹/₅-ben közel 1 millióval volt activ. Az 1851—74-diki átlag szerint is 1⁷/₁₀ milliót túl ment a többlete. Vámjövdelem 185¹/₅-ben 214 ezer frt 672 ezer frt é. u.; 187¹/₄-ben: 486 ezer frt 6.039,000 frt é. u.

A többi activ cikkeket majd a következő közlésben ismertetem.

IV.

Az ismertetett activ czikkek sorában következnek:

31) **A lenárúk a) kötélárúk fehérítlenek.** (53. a.)

Kivitel:	689,000 frt.	} 1861—1874.
Bevitel:	438,000 „	
Többlet:	251,000 frt.	
Kivitel:	591,000 frt.	} 1861—65.
Bevitel:	47,000 „	
Többlet:	544,000 frt.	
Kivitel:	822,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	864,000 „	
Hiány:	42,000 frt.	

Még 1861—65-ben e cikk félmillióval activ; 1871—74-ben pedig már 42 ezer frttal passiv volt. Legerősebb volt a kivitele 1872-ben: 890 ezer, s a behozatal 1874-ben: 916 ezer frttal. Vámjévedelme 1861—65-ben: 1700 frt 47 ezer frtnyi érték után, s 1871—74-ben 13 ezer frt 864 ezer frt után. Erős vámmérséklés ez is.

32) **Lenárúk a) legközönségesebbek.** (53. c.)

Kivitel:	3.877,800 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	70,000 „	
Többlet:	3.807,800 frt.	
Kivitel:	2.369,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel:	29,000 „	
Többlet:	2.340,000 frt.	
Kivitel:	7.204,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	170,000 „	
Többlet:	7.034,000 frt.	

Szép gyarapodás. Legnagyobb volt a kivitel 1874-ben $8\frac{8}{10}$ millió frttal, s legnagyobb a bevitel 1872-ben 210 ezer frttal.

Egészséges iparág. Gyarapodásra is képes még, különösen ha a lentermelést mindenütt, a hol arra kedvezők a feltételek, kelőleg felkarolják. Vámjövedelem 1851—55-ben: 2000 frt 29 ezer frt é. után. 1871—74-ben: 18 ezer frt 170 ezer frt é. u.

33) *Lenáruk d) közönségesek.* (53. d.)

Kivitel:	4.588,400 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	110,800 „	
Többlet:		4.477,600 frt.
Kivitel:	2.654,000 „	} 1851—55.
Bevitel:	18,000 „	
Többlet:		2.636,000 frt.
Kivitel:	7.786,000 „	} 1871—74.
Bevitel:	294,000 „	
Többlet:		7.492,000 frt.

Tetemes emelkedés. Legnagyobb kivitel volt e cikkből 1871-ben 8⁷/₁₀ millió frtnyi értékkel, s a bevitel 1873-ban 411 ezer frt értékkel. Vámjövedelem 1851—55-ben: 3000 frt 18 ezer frt é. u.; 1871—74-ben: 20 ezer frt, 294 ezer frt é. után.

34) *Lenáruk c) középfinomak.* (53. e.)

Kivitel:	1.364,500 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	60,600 „	
Többlet:		1.303,900 frt.
Kivitel:	2.042,000 „	} 1851—55.
Bevitel:	36,000 „	
Többlet:		2.006.000 frt.
Kivitel:	1.464,000 „	} 1871—74.
Bevitel:	111,000 „	
Többlet:		1.353,000 frt.

Némi csökkenés mutatkozik az újabb időben; de azért még tartja magát. Vámjövedelem 1851—55-ben: 6000 forint, 36 ezer frt é. u.; 1871—74-ben: 9000 frt 111 ezer frt é. után. Itt is meglehetősen vámmérséklés történt.

35) *Lenáruk f) finomak.* (53. f.)

Kivitel:	1.401,600 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	131,400 „	
Többlet:		1.270,200 frt.

Kivitel:	2.075,000 „	}	1851—55.
Bevitel:	112,000 „		
<hr/>			
Többlét:	1.963,000 frt.	}	1871—74.
Kivitel:	473,000 frt.		
Bevitel:	124,000 „		
<hr/>			
Többlét:	349,000 frt.		

Hanyatló állapot. Jobb napjai ez iparágnak az 1851—65-ki időszakba esnek. Akkor p. o. 1860-ban a kivitel: $2\frac{1}{10}$ millió frt é ment. Vámjövdelem 1851—55-ben: 10,800 frt 112 ezer frt után; 1871—74-ben: 8000 frt 124 ezer frt é. után.

36) *Lenáruk g) legfinomabbak.* (53. g.)

Kivitel:	76,200 frt.	}	1851—74.
Bevitel:	46,400 „		
<hr/>			
Többlét:	29,800 frt.	}	1851—55.
Kivitel:	172,000 frt.		
Bevitel:	39,000 „		
<hr/>			
Többlét:	133,000 frt.	}	1871—74.
Kivitel:	43,000 frt.		
Bevitel:	140,000 „		
<hr/>			
Hiány:	97,000 frt.		

Hanyatló állapot. Még 185 $\frac{1}{5}$ -ben ténylegesen állott ez iparág. 1855-ben fél millió forinton túl ment a kivitel. Azóta egyre hanyatlik. A behozatal nem nagy mérvben ugyan, de folyvást emelkedik. Vámjövdeleme 1851—55-ben: 2500 frt 39 ezer frt után; 1871—74-ben: 3000 frt 140 ezer frt é. után. Itt is tetemes a vámmérséklés.

37) *Gyapjuárúk a) legközségesebbek.* (54. a.)

Kivitel:	414,200 frt.	}	1851—74.
Bevitel:	125,000 „		
<hr/>			
Többlét:	289,200 frt.	}	1851—55.
Kivitel:	584,000 frt.		
Bevitel:	75,000 „		
<hr/>			
Többlét:	509,000 frt.	}	1871—74.
Kivitel:	334,000 frt.		
Bevitel:	238,000 „		
<hr/>			
Többlét:	96,000 frt.		

Ez is hanyatló állapot. Még 185 $\frac{1}{5}$ -ben a többlét túlment a fél millió, de most már nem tesz az százezer frtot sem. Legnagyobb

volt a kivitel 1851-ben 946 ezer frttal. Azóta leszállt az közel egyharmadára. Vámjövedelem 1851—55-ben: 6000 frt 75 ezer frt é. u.; 1874—75-ben: 14 ezer frt 238 ezer frt é. után. Tetemes mérséklés ez is.

38) *Gyapjuárúk b) közönségesek.* (54. b.)

Kivitel:	4.222,200 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	1.950,600 „	
Többlet:	2.271,600 frt.	
Kivitel:	2.175,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel:	83,000 „	
Többlet:	2.092,000 frt.	
Kivitel:	6.132,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	6.074,000 „	
Többlet:	58,000 frt.	

Növekvő állapot kivitel és bevitelben. A mérleg azonban mind a mellett tetemesen megromlott. A bevitel hetvenszeresen, a kivitel ellenben csak háromszorosan növekedett. 1851—55-ben a többlet még két millió túl ment, holott most csak ötvenezer forint körül áll. A legerősebb kivitel volt 1871-ben $6\frac{3}{10}$ millió frttal; a legerősebb behozatal ellenben 1872-ben $7\frac{6}{10}$ m. frttal.

Vámjövedelem 1851—55-ben: 147 ezer frt 83 ezer frt é. után; 1871—74-ben: 616 ezer frt 6.074,000 frt után.

39) *Gyapjuárúk c) középfinomak.* (54. c.)

Kivitel:	6.428,600 „	} 1851—74.
Bevitel:	5.666,200 „	
Többlet:	762,400 frt.	
Kivitel:	3.343,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel:	982,000 „	
Többlet:	2.361,000 frt.	
Kivitel:	7.769,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	13.474,000 „	
Hiány:	5.705,000 frt.	

Tökéletesen kifordult sarkaiból. 185 $\frac{1}{5}$ -ben még $2\frac{3}{10}$ millió frt többlettel, 187 $\frac{1}{4}$ -ben pedig már $5\frac{7}{10}$ millió frt hiánynyal állt. Romlott tehát azóta a mérleg közel nyolcz millió frttal. Legnagyobb kivitel volt e cikkből 1851-ben $10\frac{1}{10}$ millió frttal, a legnagyobb behozatal ellenben 1873-ban $13\frac{7}{10}$ millió frttal!

Mintha féreg rágódnék a gyapju-iparágakon; és épen ezen, melyekhez az anyag oly nagy mennyiség- és oly jeles minőségben áll rendelkezésünkre. Komolyan utána kellene járni e jelenség okainak.

Vámjövedelem: 1851—55-ben 172 ezer frt 982 ezer frt után; s 1871—74-ben 1.073,000 frt 13.474,000 frt után. Meglehetősen leszállítás történt itten is a vámban.

40) **Gyapjuárúk d) nyomtatottak.** (54. d.)

Kivitel:	679,100 frt.	} 1865—74.
Bevitel:	518,200 „	
Többlet:		
	160,900 frt.	
Kivitel:	841,250 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	202,750 „	
Többlet:		
	638,500 frt.	

Némi emelkedés! Vámjövedelem: 1865—70-ben 69,358 frt 728 ezer frt é. után; 1871—74-ben: 14,190 frt 202,750 frt é. után.

41) **Gyapjuárúk e) finomak.** (54. e.)

Kivitel:	1.459,000 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	372,000 „	
Többlet:		
	1.087,000 frt.	
Kivitel:	1.089,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel:	723,000 „	
Többlet:		
	366,000 frt.	
Kivitel:	981,000 „	} 1871—74.
Bevitel:	168,000 „	
Többlet:		
	813,000 frt.	

Némi javulás a bevitelre nézve. A nagy átlag szerint ellenben érezhető hanyatlás mutatkozik ez irányban. Legerősebb volt a kivitel 1862-ben $3\frac{2}{10}$ millió; a bevitel ellenben 1853-ban $1\frac{9}{10}$ millió forinttal.

Vámjövedelem volt 185 $\frac{1}{5}$ -ben: 29 ezer frt 723 ezer frt után; 187 $\frac{1}{4}$ -ben 14 ezer frt, 168 ezer frt után. Erős vámmérséklés történt itt is.

42) **Gyapjuárúk f) legfinomabbak.** (54. f.)

Kivitel:	1.517,200 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	58,800 „	
Többlet:		
	1.458,400 frt.	

Kivitel:	2.795,000 frt.)	} 1851—55.
Bevitel:	33,000 „)	
Többlet:	2.762,000 frt.	
Kivitel:	319,000 „	} 1871—74.
Bevitel:	71,000 „)	
Többlet:	248,000 frt.	

Romlott az állapot. 185¹/₅-ben a kivitel még kilenczszer oly erős volt, mint 187¹/₄-ben. 1851-től 1864-ig meglehetősen egyenlően tartotta magát a kivitel. Azontul folytonosan hanyatlott. Legerősebb volt a kivitel 1860-ban, mikor is az közel 3⁶/₁₀ millió frt értékre ment.

Vámjövdelem 185¹/₅-ben: 8500 frt 33 ezer frt é. után; 187¹/₄-ben: 6900 frt 71 ezer frt után. Itt is erős vámleszállítás történt.

43) *Ruhák és pipereárúk a) közönségesek*, (57. a.)

Kivitel:	1.667,200 frt.)	} 1851—74.
Bevitel:	283,800 „)	
Többlet:	1.383,400 frt.	
Kivitel:	1.310,000 frt.)	} 1851—55.
Bevitel:	62,000 „)	
Többlet:	1.248,000 frt.	
Kivitel:	2.801,000 frt.)	} 1871—74.
Bevitel:	823,000 „)	
Többlet:	1.978,000 frt.	

Javuló állapot, folytonos emelkedés a kivitelben. Emelkedik a bevitel is, de kisebb mérvben. Legnagyobb kivitel volt 1871-ben 3 millió frt értékkel; a legnagyobb bevitel ellenben 1872-ben 928 ezer frttal.

Vámjövdelem 185¹/₅-ben: 14 ezer frt, 62 ezer frt érték után; 187¹/₄-ben 81 ezer frt, 823 ezer frt után.

44) *Ruhák és pipereárúk b) finomak*, (57. b.)

Kivitel:	3.331,600 „	} 1851—74.
Bevitel:	318,400 „)	
Többlet:	3.013,200 frt.	
Kivitel:	2.416,000 frt.)	} 1851—55.
Bevitel:	66,000 „)	
Többlet:	2.350,000 frt.	

Kivitel:	3.847,000	frt.)	1871—74.
Bevitel:	943,000	„)	
Többlét:			2.904,000

Emelkedő állapot. Legerősebb kivitel 1872-ben $4\frac{3}{10}$ millió frttal; legerősebb bevitel 1873-ban egy millión túl menő értékkel. Vámjövedelem 185 $\frac{1}{5}$ -ben: 8000 frt, 66 ezer frt értéktől. 187 $\frac{1}{4}$ -ben: 41 ezer frt 943 ezer frt érték után.

45) *Ruhák és pipereárúk c) legfinomabbak.* (57. c.)

Kivitel:	2.085,000	frt.)	1851—74.
Bevitel:	816,000	„)	
Többlét:			1.269,000
Kivitel:	3.422,000	„)	1851—55.
Bevitel:	275,000	„)	
Többlét:			3.147,000
Kivitel:	1.160,000	„)	1871—74.
Bevitel:	1.952,000	„)	
Hiány:			792,000

Hanyagló állapot. 185 $\frac{1}{5}$ -ben még 3 millión túl ment a kiviteli többlét, holott most közel nyolczszázezer frtra megy a hiány.

Vámjövedelem 185 $\frac{1}{5}$ -ben: 31 ezer frt, 275 ezer frt u.; 187 $\frac{1}{4}$ -ben: 52 ezer, közel 2 millió frt é. után. Nagy leszállítás történt itten is a vámtételben.

46) *Papír a) legközönségesebb.* (60. a.)

Kivitel:	427,000	„)	1851—74
Bevitel:	403,000	„)	
Többlét:			24,000
Kivitel:	286,000	„)	1851—55.
Bevitel:	34,000	„)	
Többlét:			252,000
Kivitel:	586,000	„)	1871—74.
Bevitel:	1.138,000	„)	
Hiány:			552,000

E czikk után is megromlott a mérleg. Még 185 $\frac{1}{5}$ -ben activ állt, holott az újabb időben már fél millión túl passiv. Vámjövedelem 185 $\frac{1}{5}$ -ben: 700 frt 34,000 frt után; 187 $\frac{1}{4}$ -ben: 42 frt 1.138.000 frt után. Roppant vámleszállítás. Csaknem teljes vámmentesség.

47) *Papir b) közönséges.* (60. b.)

Kivitel:	1.035,000	"	} 1851—74.
Bevitel:	95,600	"	
Többlet: 939,400 frt.			
Kivitel:	641,000	frt.	} 1851—55.
Bevitel:	66,000	"	
Többlet: 575,000 frt.			
Kivitel:	1.795,000	"	} 1871—74.
Bevitel:	37,000	"	
Többlet: 1.758,000 frt.			

Szép emelkedés. Legerősebb kivitel 1874-ben közel két millió forinttal; a bevitel ellenben 1864-ben: közel fél millió frtnyi értékkel. — Vámjövedelem 1851—55-ben: 3900 frt 66 ezer frt után; 1871—74-ben: 1500 frt 37 ezer frt után.

48) *Papir c) finom.* (60. c.)

Kivitel:	2.995,200	frt.	} 1851—74.
Bevitel:	492,000	"	
Többlet: 2.503,200 frt.			
Kivitel:	975,000	"	} 1851—55.
Bevitel:	473,000	"	
Többlet: 502,000 frt.			
Kivitel:	4.648,000	"	} 1871—74.
Bevitel:	615,000	"	
Többlet: 4.033,000 frt.			

Tetemes javulás. Legerősebb kivitel 1874-ben $5\frac{8}{10}$ millió frt, s legnagyobb bevitel 1857-ben $1\frac{1}{10}$ m. frt értékkel. Vámjövedelem 1851—55-ben: 25 ezer frt 473 ezer frt után; s 1871—74-ben: 16 ezer frt 615 ezer frt után. Erős leszállítás a vámnak ez is.

49) *Papirmunkák.* (60. g.)

Kivitel:	941,600	frt.	} 1851—74.
Bevitel:	268,800	"	
Többlet: 672,800 frt.			
Kivitel:	16,000	"	} 1851—55.
Bevitel:	85,000	"	
Hiány: 69,000 frt.			

Kivitel:	2.329,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	526,000 „	
Többlet:		1.803,000 frt.

Szép emelkedés a kivitelben. Legnagyobb kivitel 1871-ben közel $2\frac{8}{10}$ millió frttal; a bevétel pedig 1873-ban 579,000 frttal. Vámjövedelem 1851—55-ben: 11,000 frt 85,000 frt után; 1871—74-ben: 59,000 frt 526,000 frt után.

50) *Bőrárúk a) közönségesek.* (62. c.)

Kivitel:	1.983,400 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	494,800 „	
Többlet:		1.488,600 frt.
Kivitel:	1.536,000 „	} 1851—55.
Bevitel:	314,000 „	
Többlet:		1.222,000 frt.
Kivitel:	2.444,000 „	} 1871—74.
Bevitel:	795,000 „	
Többlet:		1.649,000 frt.

Emelkedő állapot. Legnagyobb kivitel 1871-ben: $2\frac{8}{10}$ millió frt, a bevétel ellenben 1872-ben közel egy millió frt értékkel. Vámjövedelem 185 $\frac{1}{5}$ -ben: 26,000 frt 314,000 forint után; 187 $\frac{1}{4}$ -ben: 23,000 forint, 795,000 forint után. Ez is erős leszállítás.

51) *Bőrárúk b) finomak.* (62. d.)

Kivitel:	4.688,600 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	1.404,200 „	
Többlet:		3.284,400 frt.
Kivitel:	1.559,000 „	} 1851—55.
Bevitel:	868,000 „	
Többlet:		691,000 frt.
Kivitel:	6.275,000 „	} 1871—74.
Bevitel:	2.246,000 „	
Többlet:		4.029,000 frt.

Tetemes javulás 185 $\frac{1}{5}$ óta. Legerősebb kivitel 1871-ben $7\frac{8}{10}$ millió frttal; legerősebb bevétel 1872-ben $2\frac{7}{10}$ millió forinttal. Vámjövedelem 185 $\frac{1}{5}$ -ben: 24,000 frt 868,000 forint után. 187 $\frac{1}{4}$ -ben: 52,000 frt, 2.246,000 frt után.

52) *Keztyü.* (62. e.)

Kivitel:	1.619,400 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	140,800 „	
<hr/>		
Többlet:	1.478,600 frt.	
Kivitel:	775,000 „	} 1851—55.
Bevitel:	77,000 „	
<hr/>		
Többlet:	698,000 frt.	
Kivitel:	3 464,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	362,000 „	
<hr/>		
Többlet:	3.102,000 frt.	

Tetemes javulás. Legnagyobb kivitel 1872-ben $4\frac{5}{10}$ millió frttal, s legnagyobb bevétel ugyanakkor fél millió forinton túl. Vámjövdelem 1851 $\frac{1}{2}$ -ben: 2500 frt, 77,000 frt után; 1871 $\frac{1}{4}$ -ben: 1700 frt 362,000 forint után. Igen erős vámleszállítás történt itten is.

53) *Üveg a) legközönségesebb.* (65. a.)

Kivitel:	463,600 frt	} 1851—74.
Bevitel:	165,000 „	
<hr/>		
Többlet:	298,600 frt.	
Kivitel:	240,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel:	16,000 „	
<hr/>		
Többlet:	224,000 frt.	
Kivitel:	674,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	592,000 „	
<hr/>		
Többlet:	82,000 frt.	

1851—55-höz képest hanyatló a mérleg, ámbár a kivitel utóbb jócskán emelkedett. Megrontotta a mérleget az ugyanakkor erősen emelkedett bevétel. Vámjövdelem 1851—55-ben: 1100 frt 16,000 frt után; 1871—74-ben: 5000 frt 592 ezer frt érték után. Ez is nagy vámleszállítás.

54) *Üveg b) közönséges.* (65. b.)

Kivitel:	1.730,400 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	350,200 „	
<hr/>		
Többlet:	1.380,200 frt.	
Kivitel:	1.683,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel:	243,000 „	
<hr/>		
Többlet:	1.440,000 frt.	

Kivitel:	3.002,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	810,000 „	

Többlet: 2.192,000 frt.

Javuló állapot. Legnagyobb kivitel 1872-ben négy millió túl; legnagyobb bevétel 1874-ben egy milliót meghaladó értékkel. Vámjövedelem 1851—55-ben: 5000 frt 243,000 frt után; 1871—74-ben: 40,000 frt 810,000 frt után.

55) *Üveg c) középfinom.* (65. c.)

Kivitel:	4.158,500 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	318,500 „	

Többlet: 3.840,000 frt.

Kivitel:	2.618,000 „	} 1851—55.
Bevitel:	108,000 „	

Többlet: 2.510,000 frt.

Kivitel:	7.476,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	368,000 „	

Többlet: 7.108,000 frt.

Szép emelkedés. Legnagyobb kivitel 1874-ben közel $9\frac{2}{10}$ millió frtnyi értékkel; legnagyobb bevétel 1867-ben 513,000 frt értékkel. Vámjövedelem 1851—55-ben: 3000 frt 108,000 frt után; 1871—74-ben: 10,000 frt 368,000 frt után

56) *Üveg d) finom.* (65. d.)

Kivitel:	7.470,200 frt.	} 1851—74.
Bevitel:	107,800 „	

Többlet: 7.362,400 frt.

Kivitel:	4.732,000 frt.	} 1851—55.
Bevitel:	51,000 „	

Többlet: 4.681,000 frt.

Kivitel:	6.459,000 frt.	} 1871—74.
Bevitel:	154,000 „	

Többlet: 6.305,000 frt.

A nagy átlaghoz (1851—74.) képest némi hanyatlás. Legnagyobb kivitel 1874-ben $10\frac{5}{10}$ millió frttal, a bevétel ellenben 1873-ban 179,000 frttal. Egyike a legactívabb cikkeknek. Vámjövedelem 1851—55-ben: 3000 frt 51,000 frt é. után; 1871—74-ben: 5000 frt 154,000 frt é. után. Itt is meglehetősen vámmérséklés történt.

57) *Üveg c) legfinomabb.* (65. e.)

Kivitel:	658,500 frt.	}	1856 - 74.
Bevitel:	350,250 „		
Többlet:	308,250 frt.		
Kivitel:	343,000 „	}	1856 - 60.
Bevitel:	216,000 „		
Többlet:	127,000 frt.		
Kivitel:	1.152,000 „	}	1871 - 74.
Bevitel:	638,000 „		
Többlet:	514,000 frt.		

Némi emelkedés; különösen 1869. óta. A bevétel is erősödött ugyan, de korán sem oly mértékben, mint a kivétel. Vámjövedelem 1856 - 60-ban: 12,000 frt 216,000 frt után; 1871 - 74-ben: 40,000 frt 638,000 frt után.

58) *Agyagárúk b) közönségesek.* (67. b.)

Kivitel:	78,000 frt.	}	1861 - 74.
Bevitel:	18,000 „		
Többlet:	60,000 frt.		
Kivitel:	67,000 frt.	}	1861 - 65.
Bevitel:	10,000 „		
Többlet:	57,000 frt.		
Kivitel:	93,000 frt.	}	1871 - 74.
Bevitel:	29,000 „		
Többlet:	64,000 frt.		

Stationarius állapot; de különben is jelentéktelen az egész forgalom. Vámjövedelem 1861 - 65-ben: 4000 frt 10,000 frt é. után; 1871 - 74-ben: 9000 frt 29,000 frt é. után.

59) *Agyagárúk c) középfinomak.* (67. c.)

Kivitel:	225,200 frt.	}	1851 - 74.
Bevitel:	59,400 „		
Többlet:	165,800 frt.		
Kivitel:	129,000 „	}	1851 - 55.
Bevitel:	70,000 „		
Többlet:	59,000 frt.		
Kivitel:	482,000 „	}	1871 - 74.
Bevitel:	94,000 „		
Többlet:	388,000 frt.		

Javuló állapot. 1866-tól fogva emelkedik. Legnagyobb kivitel 1872-ben: 528 ezer frttal; legnagyobb bevétel 1873-ban: 106 ezer frt értékkel. Vámjövedelem 185^{1/5}-ben: 31 ezer frt, 70 ezer frt után; 187^{1/4}-ben: 11 ezer frt, 94 ezer frt után. Tetemes vámleszállítás történt itten is.

60) *Agyagárúk d) finomak.* (67. d.)

Kivitel:	615,800 frt.	} 1851—74.
Bevétel:	263,200 „	
Többlet:	352,600 frt	
Kivitel:	307,000 „	} 1851—55
Bevétel:	192,000 „	
Többlet:	115,000 frt.	
Kivitel:	668,000 „	} 1871—74.
Bevétel:	226,000 „	
Többlet:	442,000 frt.	

Némi javulás. Vámjövedelem 185^{1/5}-ben: 17 ezer frt, 192,000 frt után; 187^{1/4}-ben: 32 ezer frt, 226,000 frt után.

61) *Vasárúk b) közönségesek.* (69. b.)

Kivitel:	3.498,400 frt.	} 1851—74.
Bevétel:	915,800 „	
Többlet:	2.582,600 frt.	
Kivitel:	1.451,000 frt.	} 1851—55.
Bevétel:	195,000 „	
Többlet:	1.256,000 frt.	
Kivitel:	5.067,000 „	} 1871—74.
Bevétel:	1.175,000 „	
Többlet:	3.892,000 frt.	

Meglehetősen emelkedés. Legerősebb kivitel 1874-ben 5^{3/10} millió frtnyi értékkel; legerősebb bevétel 1870. és 1872-ben: 1^{3/10} millió frt értékkel. Vámjövedelem 185^{1/5}-ben: 38 ezer forint, 195 ezer frtnyi érték után; 187^{1/4}-ben: 89 ezer frt közel 1^{2/10} millió frtnyi érték után. Ez is nagy vámmérséklés.

62) *Sarlók és kaszák.*

Kivitel:	1.679,500 frt.	} 1866—74.
Bevétel:	14,200 „	
Többlet:	1.665,300 frt.	

Kivitel:	1.841,500 „)	1871—74.
Bevitel:	24,350 „)	

Többllet: 1.817,150 frt.

Némi emelkedés. Legerősebb kivitel 1871-ben közel $2\frac{2}{10}$ m. frt értékkel; a bevitel ellenben 1873-ban 44,000 frt értékkel. Csaknem egészen activ czikk — minden számbavehető behozatal nélkül. Vámjövedelem 1866—70-ben: 409 frt 6080 frt után; 1871—74-ben: 1212 frt 24,350 frt után.

63) *Fegyverek.* (62. c. 2. f.)

Kivitel:	1.353,666 frt.)	1861—74.
Bevitel:	671,000 „)	

Többllet: 682,666 frt.

Kivitel:	2.465,000 frt.)	1861—65.
Bevitel:	641,000 „)	

Többllet: 1.824,000 frt.

Kivitel:	1.356,000 frt.)	1871—74.
Bevitel:	645,000 „)	

Többllet: 711,000 frt.

Legerősebb kivitel 1861-ben hét millió frton túl; s a legerősebb behozatal 1869-ben $1\frac{6}{10}$ millió frt értékkel. Vámjövedelem 1861—65-ben: 11,000 frt 641 ezer frt é. után; 1871—74-ben: 17 ezer frt 645 ezer frt után.

64) *Szappan, illatos.* (77. f.)

Kivitel:	49,540 frt.)	1851—74.
Bevitel:	22,400 frt.)	

Többllet: 27,140 frt.

Kivitel:	700 frt.)	1851—55.
Bevitel:	11,000 „)	

Hiány: 10,300 frt.

Kivitel:	120,000 frt.)	1871—74.
Bevitel:	38,000 „)	

Többllet: 82,000 frt.

Némi emelkedés. Vámjövedelem 1851—55-ben: 2100 frt 11 ezer frt é. után; 1871—74-ben: 2800 frt 38 ezer frt után.

65) *Gyűárúk, közönségesek.* (78. a.)

Kivitel:	2.122,400 frt.)	1851—74.
Bevitel:	114,000 „)	

Többllet: 2.008,400 frt.

Kivitel:	1.080,000 „	} 1851—55.
Bevitel:	17,000 „	
<hr/>		
Többlet:	1.063,000 frt.	
Kivitel:	2.612,000 frt.)	} 1871—74.
Bevitel:	286,000 „	
<hr/>		
Többlet:	2.326,000 frt.	

Szép emelkedés. Legerősebb kivitel 1866-ban $3\frac{4}{10}$ millió frttal; legerősebb bevitel 1874-ben: 349,000 frttal. Vámjövedelem 1851—55-ben: 1900 frt 17 ezer frt után; 1871—74-ben: 80 frt 286 ezer frt után. Nagy vámmérséklés.

66) **Rongyok.** (80. c.)

Kivitel:	152,000 frt.)	} 1851—74.
Bevitel:	130,666 „	
<hr/>		
Többlet:	21,334 frt.	
Kivitel:	242,000 frt.)	} 1851—55.
Bevitel:	87,000 „	
<hr/>		
Többlet:	155,000 frt.	
Kivitel:	102,000 frt.)	} 1871—74.
Bevitel:	172,000 „	
<hr/>		
Hiány:	70,000 frt.	

Utóbbi években a rongy is hiányra fordult. Kiviteli vámjövedelem 185 $\frac{1}{5}$ -ben: 38 ezer frt 242 ezer frt é. után; 187 $\frac{1}{4}$ -ben: 29 ezer frt, 102 ezer frt érték után.

Végig mentem ezzel az egyes főbb activ cikkekben is. Sommázva őket, esik az 1851—74-iki időre átlagként 115 $\frac{7}{10}$ millió frt; az 1871—74-dikire pedig 118 $\frac{2}{10}$ millió. Csak kevéssel lett tehát jobb az activ cikkek után a mérleg az újabb időben, holott a passiv cikkeknel a rozszabrá fordulás, mint annak helyén láttuk, nagyon is tetemes (83 $\frac{1}{10}$ m. frt). A javulás lassan, a hanyatlás gyorsan halad.

Figyelemre méltó jelenség, hogy az 1851—74-iki mérleg szerinti activ dolgokból számos, és pedig nagyobb részt gazd. cikk az utóbbi években (1871—74) passiv lett. Ilyenek: a gabona 4 $\frac{6}{10}$ millió frt; a buza 3 $\frac{3}{10}$ m.; a rozs 2 $\frac{8}{10}$ m.; a kétszeres 2 $\frac{1}{10}$ m.; a sajt 6 $\frac{1}{10}$ m.; a zsir és szalonna 6 $\frac{1}{10}$ m.; a szesz 122 ezer, s a bor 122 ezer frttal.

Hanyatlás tapasztalható az újabb időben az iparcikkeknel is. Ilyenek, hogy néhányat megnevezzek: a czérnázott lenfonalak; a középfinom pamutárúk; a len- és kötél-

árúk; a finom lenárúk; a közönséges gyapjuárúk; a középfinom gyapjuárúk; a legfinomabb gyapjuárúk; a legfinomabb ruhák és pipereárúk; a közönséges papir stb.-féle.

E jelenségek figyelemre hívnak föl. Kutatni kellene az iparcikkeknel a hanyatlás okait; keresni a férget, mely a gyökereken rágódik. Segíteni kellőleg csak az okok felderítése után lehet. Ezen okoknak a felderítése hasznos foglalkozást nyújtana. Megérdemelné kétségkívül a fáradozást az illető kormányok részéről.

V.

Az eddigi közlésekben a monarchia együttes forgalmából 57 passiv s 66 activ főbb cikket mutattam be az olvasónak háromszoros mérlegettel; a szerint t. i., a mint az ismertetett cikkeknek ki- és beviteli sorsa 1851—74; 1851—55 és 1871—74-ben, az ez évekből kivont átlagok alapján, állt és változott.

E bemutatásnál megtettem egyuttal lehető rövidséggel az ismertetett cikkekre nézve azon észrevételeket, melyeket megtenni szükségesnek tartottam.

Most ismertetni akarom főbb vonásokban azon 22 forgalmi csoportot, melyek a vámolási eljárásnál alapul szolgálnak, s melyek magukba ölelnek mindent, a mi csak a ki- és beviteli forgalomnak tárgyát képezi.

E 22 csoportban mintegy 526 tétel fordul elő. Az egyikben több, a másokban kevesebb. Vannak csoportok, melyekben ötven, s vannak, melyekben csak három tárgy vagy tétel van. Ezen ismertetés természetesen már csak sommás. Tanulságos azonban szintén, mert a csoportokban is, a mennyire csak lehet, homogén dolgok foglaltatnak.

A megismertetendő forgalmi csoportokból, alapján az 1851—74-ki huszonnégyszéves átlagoknak, tíz csoport passiv és tizenkettő activ természetű.

Veszem először is a passiv csoportokat (Gruppe).

Gyarmatárak és déli gyümölcs. (I.) Ide tartoznak (43 vámtétellel): a kakaó; kávé; fűszer; déli gyümölcs; thea és cukor. Ezen csoportnak a forgalma a következő változásokon ment keresztül; u. m.:

1851—74-ben: bevétel $23\frac{2}{10}$, kivétel $6\frac{5}{10}$, hiány $16\frac{7}{10}$ millió frt; 1851—55-ben: bev. $22\frac{2}{10}$, kiv. 80 ezer, hiány $22\frac{1}{10}$ m. frt; 1871—74-ben: bev. $31\frac{6}{10}$, kiv. $22\frac{4}{10}$, hiány $9\frac{2}{10}$ millió frt.

A hiány, a mint a közlött számokból látjuk, 1851—55-től fogva tetemesen apadt; mi főleg a belföldi cukortermelésnek tulajdonítható csak.

Dohány és dohány-gyártmány. (II.) Ide tartozik a nyers és gyártott dohány; két tétellel. Változásait mutatják a következő számok.

1851—74-ben: bev. 11, kiv. $2\frac{4}{10}$, hiány $8\frac{6}{10}$ m. frt;
1851—55: bev. $7\frac{3}{10}$, kiv. $1\frac{9}{10}$, hiány $5\frac{3}{10}$ m. frt; 1871—74: bev. $27\frac{4}{10}$, kiv. $5\frac{4}{10}$, hiány 22 m. frt.

Folytonosan többet és többet költöttünk ezen czikkre. A mostani időben a dohányfogyasztás már négyszer annyiba kerül; mint került 1851—55-ben. A sok behozott külföldi szivar és dohány okozza e nagy kiadást. Minél nagyobb figyelmet fordítunk a belföldi szivarkészítésre és egyuttal a dohánytermelés finomítására is, annál inkább fogna ezen igen érzékeny költségezésünk javulni.

Állatok. (III.) Ide tartoznak: a halak; a vágó- és igásmarhák; a vadak, méhköpek s külön meg nem nevezett állatok — harminczkilencz tétellel.

1851—74-ben: bev. $17\frac{7}{10}$, kiv. $8\frac{6}{10}$, hiány $9\frac{1}{10}$ m. frt;
185 $\frac{1}{5}$ -ben: bevétel $18\frac{8}{10}$, kivitel $5\frac{6}{10}$, hiány $13\frac{2}{10}$ m. frt;
187 $\frac{1}{4}$ -ben bev. $22\frac{7}{10}$, kiv. $10\frac{3}{10}$, hiány $12\frac{4}{10}$ m. frttal

Nem sokat változott állapot. Még 185 $\frac{1}{5}$ -nél volt a legkedvezőbb mérlege. Azóta a bevétel közel négy millió frttal emelkedett; de a kivitel is közel öt millióval. Ez azonban mind nem elég. E cikkben nem volna szabad a birodalmi forgalomnak passivé állani. Nem is állana, ha gazdálkodásunkban általában több figyelmet fordítanánk a takarmánytermelés és állattenyésztésre. Említettem már a multkor, hogy a gazdasági pálinkaházak feléledhetése, mennyire kapcsolatos gazdasági életünk egész mivoltával, s különösen az állattenyésztés és hízalással is. Legfőbb idő, hogy ez irányban és érdemben mielőbb történjék valami, a mi az elbukott gazdasági szeszszegyárakat ismét lábra állíthatja.

Állati termények. (IV.) Ide tartoznak: a nyers bőrök; szőr, serte, toll; hús; méz, viasz, sajt, s egyéb állati termékek huszonegy tétellel.

1851—74: bev. $11\frac{9}{10}$, kiv. $8\frac{5}{10}$, hiány $3\frac{4}{10}$ m. forint;
185 $\frac{1}{5}$: bev. $7\frac{9}{10}$, kiv. $4\frac{5}{10}$, hiány $3\frac{4}{10}$ m. frt; 187 $\frac{1}{4}$: bevétel 17, kiv. $15\frac{7}{10}$, hiány $1\frac{3}{10}$ m. frttal.

Némileg javuló állapotok 1851—55-től 1871—74-ig

jóval kisebb lett a hiány e cikkek után. Persze, hogy vékony vigasztalás ez oly esetben, a midőn joggal elvárhatnánk, hogy általában ne passive álljon a mérleg. Az állati termények sorsa egyébiránt szoros kapcsolatban áll a másik csoporttal, t. i. az állatokkal. Ha amott jobbra fordul a dolog, itt is önkint beáll a javulás.

Zsiradékok és zsiros olajok. (VI.) Ide tartoznak: disznó- és lúdszir; czethalvelő; szalonna; stearin, parafin; halzsir; faggyu; faolaj palaczkokban, hordókban, tömlőkben, terpentinel vegyítve; kokusdió-, pálmaolaj stb., tizenhárom tétellel.

1851—74: bev. $15^{9/10}$, kiv. $3^{5/10}$, hiány $11^{9/10}$ m. frt; 185^{1/5}: bev. $15^{2/10}$, kiv. 745 ezer, hiány $14^{5/10}$ m. frt; 187^{1/4}: bev. $19^{6/10}$, kiv. $4^{5/10}$, hiány 15 m. frttal.

Csaknem stationarius állapot. Inkább romlik, mint javul ez is, mert hiszen az 185^{1/5}-ik hiánynál már nagyobb a jelen időhöz közel álló 187^{1/4}-iki éveké.

Gyógy-, illat-, festő-, cserző- és vegyészeti segédanyagok. (IX.) Ide tartoznak a megnevezett cikkekén kívül még: a gyánták s más növénynedvek; a konyhasó, s a különféle vegyészeti segédanyagok, ötven tétellel.

1851—74-ben: bev. $22^{6/10}$, kiv. $4^{8/10}$, hiány $17^{8/10}$ millió frt; 185^{1/5}-ben: bev. $16^{9/10}$, kiv. $3^{6/10}$, hiány $12^{8/10}$ millió frt; 187^{1/4}-ben: bev. $40^{6/10}$, kiv. $6^{6/10}$, hiány 34 m. frt.

Roppant hanyatlása a kivitelnek arányban a bevittel. 1851—55-höz képest az újabb időszak, azaz 1871—74 már csaknem háromszor akkora hiánynyal bír. E csoport mérlege is javítható lenne az által, ha a sónak s a különféle vegyészeti anyagoknak nagyobb értékesítést és kihasználást adnánk. Mily nagy terjedelmet lehetne például csak a só használatának is adni az által, hogy azt állattenyésztésünk, a trágyázás s a vegyészet céljaira jutányos áron tennénk rendelkezésre.

Nyers fémek és fél gyártmányok. (X.) Ide tartoznak az érczek; az ólom; vas; higany; horgany; nemtelen és nemes fémek — harminczkilencz tétellel.

1851—74: bev. $14^{9/10}$, kiv. $5^{6/10}$, hiány $9^{2/10}$ millió frt; 1851—55: bev. $4^{3/10}$, kiv. $4^{9/10}$ m. frt, többlet 549 ezer frt; 1871—74: bev. $32^{5/10}$, kiv. $5^{8/10}$, hiány $26^{7/10}$ m. frttal.

Roppant növekedése a bevitelnek; holott a kivitel csaknem stationarius. Mérlegünk ez irányban 1851—55-től fogva 1871—74-ig $26^{2/10}$ millió frttal romlott. Bányászati állapota-

inkra e jelenség nem a legjobb világot veti. Annak is sorvasztja valami belső ok létfeltételeit. Bebató figyelem tárgyává kellene tenni ezen állapotokat, hogy a mennyire lehetséges, eleje vétessek a baj további terjedésének. Lehetne pedig tenni itt is sokat, alkalmas eszközökkel.

Szövő anyagok. (XI.) Ide tartoznak: a pamut, nyers és készült állapotban; a len; a kender; gyapju; selyem, selyemgubó, nyers és motolált állapotban; selyemhulladék fonva és más anyaggal vegyítve vagy a nélkül; selyemhulladék festve és festett selyem, tizennégy tétellel.

1851—74: bev. $58\frac{8}{10}$, kiv. $58\frac{3}{10}$, hiány 500 ezer frt;
1851—55: bev. 35, kiv. $88\frac{8}{10}$, többlet $53\frac{8}{10}$ m. frt; 1871—74: bev. $85\frac{6}{10}$, kiv. $43\frac{9}{10}$, hiány $41\frac{7}{10}$ m. frttal.

Ezen cikkeknel fenekestől megfordultak az állapotok. Az 1851—55-diki tekintélyes többlet $53\frac{7}{10}$ millió forint ma már $41\frac{6}{10}$ m. frt hiányra alakult át. A mint már a multkor megjegyeztem, e sajnálatos fordulatot Olaszország elvesztése okozta. Annál inkább kellene a selyemtermelés elterjesztésére minden lehetől elkövetni stb.

Fonalak. (XII.) Ide tartoznak: a pamutfonalak; lenfonalak; s gyapjufonalak mindenféle formában, tizennyolcz tétellel.

1851—74: bev. $23\frac{7}{10}$, kiv. $6\frac{3}{10}$, hiány $17\frac{3}{10}$ millió frt;
1851—55: bevitel $11\frac{5}{10}$, kiv. $1\frac{1}{10}$, hiány $10\frac{1}{10}$ millió frt;
1871—74: bev. $35\frac{3}{10}$, kiv. $14\frac{3}{10}$, hiány 21 m. frttal.

Folytonos emelkedése a hiánynak; daczára az emelkedő kivitelnek. Utóbbi nem bir lépést tartani amazzal. Háladatos tér az, mely itt még kínálkozik a hazai iparnak. Sokáig dolgozhatunk, míg a hiányt — saját erőnk termeléséből kielégíthetjük.

Irodalmi és művészeti tárgyak. (XXI.) Ide tartoznak: a könyvek, mappák, hangjegyek, képek s festvények, három tétellel.

1851—74: bev. $8\frac{8}{10}$, kiv. $4\frac{3}{10}$, hiány $4\frac{5}{10}$ millió frt;
185 $\frac{1}{2}$: bev. $4\frac{8}{10}$, kiv. $2\frac{7}{10}$, hiány $2\frac{1}{10}$ m. frt; 187 $\frac{1}{4}$: bev. 15, kiv. $7\frac{3}{10}$, hiány $7\frac{7}{10}$ m. frttal.

Itt is egyre növekszik a hiány. 185 $\frac{1}{2}$ -től 187 $\frac{1}{4}$ -ig $5\frac{6}{10}$ m. frttal növekedett a bevitel. Növekszik a kivitel is, de sokkal szerényebb mérvekben. Egészben véve eléggé passive állunk e cikkek is.

Végig vezettem az olvasót a passiv csoportokon.

Sommázva őket, tesz egészben az elsorolt csoportok után 1851—74-ben a hiány $99\frac{1}{10}$ m., 1851—55-ben: $29\frac{6}{10}$ m., s 1871—74-ben $191\frac{1}{10}$ millió frtot.

Ha az 1851—55-iki hiányt mint legkisebbet, egynek vesszük, akkor az 1851—74-diki három, az 1871—74-diki pedig már hatannyit jelent! Ily feltűnő mérvekben sülyed a passiv csoportok után az állapot folyvást rosabbra.

Átmegeyek most ismertetésére az activ csoportoknak, minő a mint már megjegyzém, tizenkettő van. Ezek a következők:

Mezei és kerti termények. (III) Ide tartoznak: mindenféle kerti termény és gyümölcs; gabonaféle és hüvelyesek; rizs; liszt és malomtermékek; növények és növényrészek, harminczkilencz tétellel.

1851—74: kiv. $41\frac{4}{10}$, bev. $23\frac{2}{10}$, többlet $18\frac{2}{10}$ m. frt; 1851—55: kiv. $9\frac{1}{10}$, bev. $22\frac{7}{10}$, hiány $13\frac{6}{10}$ millió frt; 1871—74: kiv. 53, bev. $48\frac{9}{10}$, többlet $4\frac{5}{10}$ millió frt.

Ezen csoportnál még 1851—55-ben hiánynyal álltunk szemben, és pedig $13\frac{6}{10}$ millió frtra menővel. Ma már, azaz 1871—74-ben e hiány nemcsak hogy megszűnt; de $4\frac{5}{10}$ m. frtra menő többletre alakult át. Nem valami nagy eredmény ugyan, hanem mégis eltagadhatlan jele a javulásnak. Záloga a még következhető gyarapodásoknak. A kivitel e csoportra nézve leginkább kidomborodott az 1860—70-ki időszakban, mikor is $81\frac{1}{10}$ m. frtnyi kivitellel csak $15\frac{7}{10}$ m. frtnyi bevitel concurrált. Ezen időszak volt e csoportra nézve a legkedvezőbb.

Italok és eledelek. (VII.) Ide tartoznak: a sör és méhsér; az eczet; az égetett szeszes folyadékok; a bor, palaczkokban és hordókban; eledelek u. m.: kenyér, tésztanemű, ostya, gyümölcs festve, kapri, mustárpor, csokoládé, minden szelenczébe tett pástétom, angolna, húskivonat, olajba rakott hal stb. huszonegy tétellel.

1851—74: kiv. $4\frac{8}{10}$, bev. $3\frac{5}{10}$, többlet $1\frac{3}{10}$ millió frt; 1851—55: kivitel $1\frac{8}{10}$, bevitel $4\frac{5}{10}$, hiány $2\frac{7}{10}$ millió frt; 1871—74: kiv. $6\frac{1}{10}$, bev. $4\frac{7}{10}$, többlet $1\frac{4}{10}$ m. frttal.

Feltűnőleg csekély többletek. Hát boraink hol vannak?! Alig megy ki a birodalom határain kívül valami említésre méltó; s a mi megy is, azt meg jóformán ellensúlyozza a behozatal. Ez irányban szóltam egyébiránt már a bor külön fölemlítésénél. Borunkat és sörünket eddig bizony jóformán csak magunk iszszuk meg kölcsönösen. A mi borainkat az osztrákok iszszak, az ő sörüket pedig mi fogyasztjuk.

Égető-, építő- és műszer-anyagok. (VIII.) Ide tartoznak mindenféle fa; szén és turfa; esztergályos és faragásra való

anyagok; ásványok, u. m.: kövek, földek, palák stb. eff. huszon- négy tétellel.

1851—74: kiv. $23\frac{7}{10}$, bev. $10\frac{3}{10}$, többlet $13\frac{4}{10}$ m. frt;
1851—55: kiv. $11\frac{1}{10}$, bev. 5, többlet $6\frac{1}{10}$ m. frt; 1871—
74: kiv. $34\frac{8}{10}$, bev. $21\frac{5}{10}$, több. $13\frac{3}{10}$ m. frt.

Szép emelkedés minden irányban, akár az 1851—74-ki nagy átlagot, akár az 1851—55-Kit hasonlitsuk az 1871—74-diki idő eredményével.

Szövetek és kötött árúk. (XIII.) Ide tartoznak: a pamut-árúk; a lenárúk; gyapjuárúk; selyemárúk; viaszos-vászonféle dolgok; ruházatok és pipereszerek ötvenegy tétellel.

1851—74: kiv. 46, bev. $26\frac{8}{10}$, többlet $19\frac{2}{10}$ m. frttal;
1851—55: kiv. $35\frac{4}{10}$, bev. $5\frac{4}{10}$, többlet 30 m. frttal; 1871—
74: kiv. $60\frac{2}{10}$, bev. $67\frac{3}{10}$, hiány $7\frac{1}{10}$ m. frttal.

Folyvást romlik a mérleg. 1851—55-ben a többlet még 30 millió frt volt; a 24 évi átlag már csak 19 millió, s a leg-ujabb 1871—74-diki időszak $7\frac{1}{10}$ milliónyi hiányra sülyedt le. Nem csoda, ha a lajthántúli szövetiparosok nyugtalankodnak.

Árúk szalmából; hánacsból; sörtéből; kákából; papír és papírárúk. (XIV.) Ide tartoznak: kefekötő- és szitaárúk; árúk hánacsból és kákából; papír és papírárúk, huszonöt tétellel.

1851—74: kiv. $6\frac{3}{10}$, bevétel $2\frac{2}{10}$, többlet $4\frac{1}{10}$ m. frt;
1851—55: kiv. $2\frac{7}{10}$, bev. $1\frac{1}{10}$, többlet $1\frac{6}{10}$ m. frt; 1871—
74: kiv. $9\frac{9}{10}$, bev. $4\frac{4}{10}$, többlet $5\frac{3}{10}$ m. frt.

Folytonosan javuló állapot. Husz év alatt a mérleg 4 mil. frttal gyarapodott.

Bőr, bőrárúk és szűcsárúk. (XV.) Ide tartoznak: a nyers és készített bőrok; mézgafélék; mindenféle bőr; keztű; tizen-hét tétellel.

1851—74: kiv. $9\frac{9}{10}$, bev. $9\frac{6}{10}$, több. $\frac{3}{10}$ m. frt; 1851—
55: kiv. $5\frac{2}{10}$, bev. $5\frac{8}{10}$, hiány $\frac{6}{10}$ millió frt; 1871—74:
kiv. $14\frac{3}{10}$, bev. $18\frac{2}{10}$, hiány $3\frac{9}{10}$ m. frt.

E csoport is hanyatlik.

Csont-, fa-, üveg-, kő- és agyag-árúk. (XVI.) E csoport-hoz tartozik negyvenhárom tétel.

1851—74: kiv. $23\frac{6}{10}$, bev. $13\frac{7}{10}$, több. $9\frac{9}{10}$ mil. frt;
1851—55: kiv. $17\frac{8}{10}$, bev. $7\frac{6}{10}$, több. $10\frac{2}{10}$ m. frt; 1871—
74: kiv. $30\frac{7}{10}$, bev. $22\frac{9}{10}$, több. $7\frac{8}{10}$ m. frt.

Hanyatló a többlet, daczára a növekedő kivitelnek. Okozza ezt a folytonosan növekedő behozatal. Nem győzi még a belter-melés az e czikkeken fenforgó szükségletet kielégíteni.

Fémárúk. (XVII.) Ide tartoznak: mindenféle ólomárúk; vasárúk; s fémárúk, harmincz tétellel.

1851—74: kiv. $9\frac{7}{10}$, bev. $7\frac{8}{10}$, többlet $1\frac{9}{10}$ mil. frttal; 1851—55: kiv. $4\frac{2}{10}$, bev. $1\frac{8}{10}$, többlet $2\frac{4}{10}$ mil. frt; 1871—74: kiv. 16, bev. $18\frac{2}{10}$, hiány $2\frac{2}{10}$ m. frttal.

Folytonosan emelkedő kivitel és bevitel mellett a mérleg elvégre mégis passiv. Még 1851—55-ben közel harmadfél millióval állott active e csoport. Hanyatló állapot ez is.

Szárzaföldi és vízi járművek (XVIII.) Ide tartoznak: a hajók és más vízi járművek fából, vasból; kocsik és szánok; továbbá vasuti kocsik; hat tétellel.

1851—74: kiv. $3\frac{8}{10}$, bev. $1\frac{7}{10}$, többlet $2\frac{2}{10}$ millió frt; 1851—55: kiv. $2\frac{1}{10}$, bev. $1\frac{1}{10}$, többlet 1 m. frt; 1871—74: kiv. $5\frac{8}{10}$, bev. $2\frac{9}{10}$, többlet $2\frac{8}{10}$ m. frt.

Folytonos emelkedés kivitel- és bevitelben. Legjobb mégis a mérleg az 1851—74-ki nagy időszakban.

Műszerek, gépek és rövidárúk. (XIX.) Ide tartoznak: a rövidárúk rovatában: zsebórák; hamis gyöngyök; fémgöngyök; finom diszárúk; viaszárúk; leoni fonadék; látesövek; bélhúrok stb. tizenhat tétellel.

1851—74: kiv. $34\frac{8}{10}$, bev. 13, többlet $21\frac{8}{10}$ millió frt; 1851—55: kiv. $14\frac{6}{10}$, bev. $4\frac{5}{10}$, többlet $10\frac{1}{10}$ mil. frt; 1871—74: kiv. 56, bev. $31\frac{2}{10}$, többlet $24\frac{8}{10}$ m. frt.

Folytonosan emelkedő kivitel és bevitel. Életerős iparág. Az a jó benne, hogy a legutóbbi időben, azaz a jelenben legelősebb a többlete.

Vegyészeti termények; festő- zsír- és gyúárúk. (XX.) Ide tartoznak: a gyógyárúk; enyv, keményítő, borostyán meggyviz; tus, irón, tinta, tűzművészeti tárgyak, szappanfőző allag, citromnedv, gyertya, szappan, gyúárúk, huszonkét tétellel.

1851—74: kiv. $4\frac{9}{10}$, bev. $3\frac{4}{10}$, többlet $1\frac{5}{10}$ millió frt; 1851—55: kiv. $2\frac{6}{10}$, bev. $2\frac{8}{10}$, többlet $\frac{4}{10}$ m. frt; 1871—74: kiv. $7\frac{3}{10}$, bev. $6\frac{2}{10}$, többlet $1\frac{1}{10}$ m. frt.

Némileg hanyatló többlettel ugyan, de folyton emelkedő kivittel. Ujabb időben a bevitel e cikkből feltűnően emelkedett. Jele az annak, hogy a beltermelés nem győzi kielégíteni a keresletet.

Hulladékok. (XXII.) Ide tartoznak: a trágyasó, a korpa, rongyok és csontok, négy tétellel.

1851—74: kiv. 688 ezer, bev. 238 ezer, többlet 450 ezer frt; 1851—55: kiv. 279 ezer, bev. 144 ezer, többlet 135 ezer

frt; 1871—74: kiv. $1\frac{3}{10}$ millió frt, bevétel $\frac{9}{10}$, többlet 1 mil. frt.

Emelkedő többlet. Legnagyobb 1871—74-ben, legkisebb 1851—55-ben. Hogy a hulladékok kivitele emelkedik, az egyáltalában nem valami örvendetes jelenség. Sokkal jobb volna, ha azok ide haza maradván, értékesítették, megfelelő feldolgozás és alkalmazás által.

Végig mentem ezzel az a c t i v csoportokon is.

Somnázva őket, tesz egészben az elsorolt csoportok után 1851—74-ben a többlet mintegy 85, 1851—55-ben: 45, s 1871—74-ben: 54 millió frtot. Látni e számokból, hogy az 1851—74-iki átlaghoz képest, nagyban megromlott az a c t i v állás mind 1851—55-, mind pedig 1871—74-ben. A megromlás 40—50 millió közt változik.

Átmentem az össz-írodalom forgalmi czikkein, a csoportos combinatióval is

Ugy hiszem, helyén lesz mérlegét adni még az összes forgalomnak is, tekintet nélkül az egyes czikkek és csoportokra, úgy a mint az 1851-től 1874-ig alakult.

Nagyobb áttekintés kedvéért teszem azt a következő öt időszak szerint; u. m.:

1851—55: bevétel $205\frac{9}{10}$, kivétel $221\frac{2}{10}$, többlet $15\frac{3}{10}$ millió frt.

1856—60: bevétel $238\frac{6}{10}$, kivétel $238\frac{6}{10}$ millió frt. A mérleg itt egyenlő volt.

1861—65: bevétel $249\frac{7}{10}$, kivétel $305\frac{7}{10}$, többlet 44 millió frt.

1866—70: bevétel $350\frac{3}{10}$, kivétel $399\frac{8}{10}$, többlet $49\frac{5}{10}$ m. frt.

1871—74: bevétel $576\frac{5}{10}$, kiv. $432\frac{1}{10}$, hiány $144\frac{3}{10}$ millió forint.

Sajnos, hogy 1871—74-ben a hiány már egyre-másra $144\frac{3}{10}$ millió frttal mutatkozik, holott a többi időszakok mind tényleg állapotok kisebb-nagyobb mértékben. E négy évre eső hiány a többi évek a c t i v áit fölemészti mind; de azokon túl is meggy $34\frac{1}{10}$ millió frttal még.

Nagymérvű megromlást jelez ez összeg. Illusztrálja érthetőn ama jelenségeket is, melyek anyagi életünk terén pár év előtt oly súlyosan tapasztaltattak.

Mielőtt átmennek a magyarországi forgalom ismertetésére, emlékezetbe hozom még egyszer azon czikkcsoportokat,

a melyekben a birodalom az 1871—74-iki forgalom szerint leginkább activ vagy passiv.

Legerősebb activ cikkei a birodalomnak: a) műszerek, gépek és rövidárúk 56 m. frt; b) mezei és kerti termények 53 m. frt; c) égető-, építő- s műszeranyagok $34\frac{8}{10}$ m. frt; d) csont-, fa-, üveg-, kő- s agyag-árúk $30\frac{7}{10}$ m. frt; e) szalma- s háncs-árúk stb. $9\frac{9}{10}$ m. frtnyi évi kivitellel.

A legerősebb passiv cikkek ellenben: a) szövő anyagok $85\frac{6}{10}$ millió frt; b) gyógy-, illat-, festő-, cserző- s vegyészeti segédanyagok $40\frac{6}{10}$ m. frt; c) fonalak $35\frac{3}{10}$ m. frt; d) fémek nyersék és félgyártmányok $32\frac{5}{10}$ m. frt; e) gyarmatárúk $31\frac{6}{10}$ m. frt; f) dohány és dohánygyártmányok $27\frac{4}{10}$ m. frt; g) állatok $22\frac{7}{10}$ millió frt; h) zsiradékok $19\frac{6}{10}$ m. frt; i) irodalmi s művészeti tárgyak 15 m. frtnyi évi bevittel stb.

Fele körülbelől ezen cikkeknek olyan, melyekben Magyarország termelése erős, s melyekkel első sorban ő van hivatva részint fokozni az eddigi termelést és kivitelt, részint pedig csökkenteni a behozatalt. Figyelmes átnézése a nevezett cikkeknek, igazolja ez állítást.

Mindaz, a mit eddig közöltem, az osztrák-magyar monarchia együttes forgalmi életére vonatkozott.

Következő közlésemben a magyar specialis forgalmat fogom tárgyalni.

VI.

A magyar forgalom ismertetésére nem állanak oly ki-
merítő adatok rendelkezésemre, mint álltak az öszbirodalom for-
galmát illetőleg.

Ez utóbbiak a vámhivatalok följegyzéseiből keletkeztek, a
szerint, a mint a forgalom tényleg alakult. A magyar forgalom
adatai ellenben csak hozzávetőlegesek, a mennyiben utólag sze-
dettek össze a derék és munkás statistikai hivatal által, alapján
a fő közlekedési eszközök — gőzhajók és vasutak — följegy-
zéseinek.

A magyar forgalom adatai e mellett csakis néhány évre,
1869—73-ra szólnak.

Értéküket tehát e tekintetek némileg csökkentik. Tüzete-
sebb adatok hiányában mindazonáltal használhatók. A ki- és
bevitel arányai már nagy értékkel bírnak a gondolkozó előtt.

Biztosabbak ismét azon adatok, melyek a magyar forgal-
mat az 1848 előtti időből mutatják; miután ezek is az akkor
még fennállott magyar határvámi hivatalok följegyzéseiből
erednek.

Hogy megérthessük jobban a jelent, meg kell tekinteni a
multat is. E nélkül nem volna mértékünk a haladás vagy hanyat-
lás megmérésére.

Nézzük tehát, hogy Magyarország 48 előtt, azaz 1844-ben,
mely évről az előttem levő adatok szólnak, miképen állott ki-
vitel dolgában.

Összes kivitele az országnak ekkor $63\frac{7}{10}$ millió frtra
ment. Ebből volt gazd. termény és nyers iparanyag: $62\frac{4}{10}$ m.
frt értékű; iparcikk és gyártmány: $1\frac{3}{10}$ m. frt. Ez
volt az egész. Ma, a mint majd később látni fogjuk, egyetlen
egy kiviteli czikkből, például a gabona és hüvelyesekből többet
szállít ki, mint szállított 1844-ben összesen.

Érdekes levén látni, hogy miképen oszlott fel 48 előtt az

összes kivitele az országnak a különböző czikkek és tárgyak közt, ide igtatom az illető számokat.

Kimenet ekkor dohányból $2\frac{1}{4}$ m.; gabnafélék és kerti terményekből $17\frac{6}{10}$ m.; italokból $\frac{8}{10}$ m.; baromfi és vadból $\frac{6}{10}$ m.; vágó marhából $8\frac{2}{10}$ m.; vonó marhából $\frac{5}{10}$ m.; eledelre szolgáló terményekből $\frac{6}{10}$ m.; gyári nyers anyagból $25\frac{8}{10}$ mil. frtnyi érték.

A kivitt gabnafélék részletei bővebben megérthetők a következő számokból; u. m. buza és tenkely $9\frac{2}{10}$ m; kukoricza $\frac{8}{10}$ m.; kétszeres, rozs $1\frac{8}{10}$ m.; árpa 1 m.; zab $1\frac{7}{10}$ m.; rizs valami csekélység 117 forint; bükköny, bab, borsó 16,000 frt; liszt, dara, korpá és szalad 344,000 frt; anis, kömény, komló 17 ezer frt; repace $1\frac{1}{10}$ m. frt; kerti, erdei, mezei magvak 534 ezer frt; fris és száraz gomba 2000 frt; zöldség 50,000 frt; szalma, széna 139 ezer frt.

A kivitt italok részleteztve, így állottak: ser: 15,672 forint; bor: 815 ezer frt; szeszes ital: 40,819 frt; méhser: 2730 forint.

Baromfi és vadból: szárnyasok: 622,702 frt; vad, szarvas és nyúl: 13,570 frt.

Vágó-marhából: ökör $3\frac{9}{10}$ millió frt; tehén, borju: 282 ezer frt; juh: 610 ezer frt; sertés $3\frac{5}{10}$ millió frt.

Vonó-marhából: ló és csikó: 559 ezer frt

Eledelre szolgáló czikkekből: tej és vaj: 10,652 frt; sajt: 139 ezer frt; zsír és szalonna: 57 ezer frt; hús, fris és besózott: 100 ezer frt; méz: 190 ezer frt; tojás: 102 ezer frt.

Az iparczikkek számára szolgáló nyers anyagokból: len, kender, kőcz: 564 ezer frt; gyapju: $20\frac{9}{10}$ millió frt; selyem 400 ezer frt; bőrök: $1\frac{3}{10}$ millió frt; szőr és sörté: 62 ezer frt; toll: 465 ezer frt; szarvak: 173 ezer frt; körmök, csontliszt és csonthamu: 34 ezer frt; állati belek: 15 ezer frt; szerszámfa: 28 ezer frt; rongyok: 429 ezer frt; faggyu: 395 ezer frt; viasz: 190 ezer frt; halzsír 612 frt.

Ebből állott Magyarország összes kivitele. Ezzel szemben a behozatal is körülbelül oly erejű volt.

A mint a fölebbi számokból látjuk, Magyarországnak a legerősebb kiviteli czikkei voltak: a gyapju: 21 millió frttal; a buza 10 m. frt; a vágó marha és sertés: 8 m. frt; a dohány $2\frac{1}{10}$ m. frt; a kétszeres: $1\frac{8}{10}$ m. frt; a zab: $1\frac{7}{10}$ m. frt; a repace: $1\frac{1}{10}$ m. frt; az árpa s a kukoricza egyenkint egy-egy millió frttal!

Nézzük e 33 évvel ezelőtt lejárt időnek kivitelével szemben, hogyan állt az ország 1869—73-ban. Veszem először is azon czikkeket, melyekben a kivitel active ill. Ilyetén czikkeket a statistikai hivatal adatai szerint találtam tizenkilen-czet. Ezek a következők, u. m.:

Mindenféle *gabona és hüvelyesek*. Kivitel $72\frac{3}{10}$ m. frt; bevitel $5\frac{8}{10}$ m. frt; többlet $66\frac{5}{10}$ m. frt.

Vágó-marha. Kivitel $48\frac{4}{10}$ m. frt; bevitel $27\frac{1}{10}$ m. frt; többlet $21\frac{3}{10}$ m. frt.

Bov. Kivitel $12\frac{5}{10}$ m. frt; bevitel $1\frac{2}{10}$ m. frt; többlet $11\frac{3}{10}$ m. frt.

Fa. Kivitel $\frac{8}{10}$ m. frt; bev. $\frac{1}{10}$ m. frt; többlet $\frac{7}{10}$ m. frt.

Len és kender. Kiv. $1\frac{6}{10}$ m. frt; bev. $\frac{5}{10}$ m. frt; többlet $1\frac{1}{10}$ m. frt.

Gyapju. Kiv. $28\frac{2}{10}$ m. frt; bevitel $1\frac{8}{10}$ m. frt; többlet $26\frac{4}{10}$ m. frt.

Toll, szőr, serte, haj. Kiv. $3\frac{3}{10}$ m. frt; bev. $\frac{6}{10}$ m. frt; többlet $2\frac{7}{10}$ m. frt.

Hús és egyéb állati termények. Kiv. $3\frac{8}{10}$ m. frt; bevitel $2\frac{2}{10}$ m. frt; többlet $1\frac{6}{10}$ m. frt.

Liszt. Kiv. $31\frac{9}{10}$ m. frt; bev. $2\frac{3}{10}$ m. frt; többlet $29\frac{3}{10}$ m. forint.

Kerti termények. Kiv. $8\frac{2}{10}$ m. frt; bev. 1 m. frt; többlet $7\frac{2}{10}$ m. frt.

Konyhasó Kiv. $1\frac{3}{10}$ m. frt; bevitel $\frac{3}{10}$ m. frt; többlet 1 m. forint.

Szesz. Kiv. $3\frac{7}{10}$ m. frt; bev. $1\frac{3}{10}$ m. frt; többlet $2\frac{4}{10}$ millió forint.

Étkek. Kivitel 88 ezer frt; bevitel 64 ezer frt; többlet 24 ezer frt.

Esztergályos anyag. Kiv. $8\frac{9}{10}$ m.; bev. $1\frac{6}{10}$ m.; többlet $7\frac{3}{10}$ m. frt.

Serteárú. Kivitel 178 ezer frt.

Gyúárúk. Kiv. 512,200 frt; bev. 236,200 frt; többlet 276,000 frt.

Dohány. Kiv. $4\frac{6}{10}$ m.; bev. $1\frac{3}{10}$ m.; többlet $3\frac{3}{10}$ m. frt.

Köz, vízi és szárazföldi járművek. Kivitel 533 ezer frt; bev. 337 ezer frt; többlet 196 ezer frt.

Vegyészeti termények és festékárúk. Kiv. 580 ezer frt; bev. 2000 frt; többlet 578 ezer frt.

Ezekből álltak a k t i v czikkeink.

Sommázva őket, tesz a kivitel összege együtt: $231\frac{6}{10}$ m. frtot, a bevitel: $48\frac{2}{10}$ millió frtot.

Levonva ez utóbbit amabból, marad az elsorolt cikkek után a c t i v összeg: $183\frac{4}{10}$ millió frt.

Nézzük most az éremnek másik oldalát, a passiv cikkeket, melyekkel bőven meg vagyunk áldva ez idő szerint. Annál is inkább szükséges őket ismerni, mert sok van közöttük olyan, melyeket takarékosabb életmóddal nagy mértékben le szállithatnánk a jövőre; egyszerűen az által, hogy kevesebbet fogyasztanánk belőlük.

Passiv cikkünk van szám szerint harminczkilencz. Bemutatom őket egymás után.

Nyersbőr és prém. Bev. $16\frac{1}{10}$ m.; kiv. $6\frac{8}{10}$ m.; hiány $9\frac{3}{10}$ m. frt.

Zsiradék és faggyu. Bev. $4\frac{1}{10}$ m.; kiv. $2\frac{7}{10}$ m.; hiány $1\frac{4}{10}$ m. frt.

Szén. Bev. $2\frac{1}{10}$ m.; kiv. $\frac{5}{10}$ m.; hiány $1\frac{6}{10}$ m. frt.

Halak, kagylók s egyéb vízi állatok. Bev. $\frac{7}{10}$ m.; kiv. $\frac{6}{10}$ m.; hiány $\frac{1}{10}$ m. frt.

Czukor, szörp. Bev. $14\frac{3}{10}$ m. frt; kiv. $7\frac{3}{10}$ m. frt; hiány 7 m. frt.

Olaj. Bev. $4\frac{8}{10}$ m.; kiv. $\frac{8}{10}$ m.; hiány 4 m. frt.

Sör. Bev. 1 millió; kiv. $\frac{3}{10}$ m.; hiány $\frac{7}{10}$ m. frt.

Ecet. Bevitel 291 ezer frt; kivitel 34 ezer frt; hiány 257 ezer frt.

Nyers vas. Bev. $2\frac{7}{10}$ mil. kiv. $2\frac{3}{10}$ mil.; hiány $\frac{3}{10}$ m. frt.

Dohány-gyártmányok. Bevitel 15 m. frt; kivit. 5 m. frt; hiány 10 m. frt.

Gyümölcs főzve és aszalva. Bev. $\frac{6}{10}$ m.; kiv. $\frac{5}{10}$ m. frt; hiány $\frac{1}{10}$ m. frt.

Kávé és kakaó. Bev. $4\frac{9}{10}$ m. frt; kiv. $\frac{3}{10}$ m.; hiány $4\frac{3}{10}$ millió frt.

Fűszer és déli gyümölcs. Bev. $6\frac{7}{10}$ m. frt; kiv. $\frac{6}{10}$ m. frt; hiány $6\frac{1}{10}$ m. frt.

Rizs. Bevitel 940 ezer frt; kiv. 31 ezer frt; hiány 909 ezer frt.

Építészeti és ásvány-anyag. Bev. $1\frac{3}{10}$ m. frt; kiv. $\frac{4}{10}$ m. frt; hiány $\frac{9}{10}$ m. frt.

Gyógy-, illat- s vegyészeti anyag. Bev. $5\frac{4}{10}$ m. frt; kiv. $1\frac{5}{10}$ m. frt; hiány $3\frac{3}{10}$ m. frt.

Festő és cserző anyag. Bev. $6\frac{7}{10}$ m. frt; kiv. $2\frac{6}{10}$ m. frt; hiány $4\frac{1}{10}$ m. frt.

Érczek és fémek. Bevitel $2\frac{2}{10}$ m. frt; kiv. $1\frac{2}{10}$ m. frt; hiány 1 m. frt.

Mézőgák és gyánták. Bev. 512 ezer frt; kiv. 68 ezer frt; hiány 444 ezer frt.

Pamut. Bevitel $1\frac{1}{10}$ m. frt; kiv. $\frac{4}{10}$ m. frt; hiány $\frac{7}{10}$ millió forint.

Selyem. Bevitel 138 ezer frt; kiv. 80 ezer frt; hiány 58 ezer forint.

Fonalak Bev. $3\frac{4}{10}$ m. frt; kivitel $1\frac{4}{10}$ m. frt; hiány 2 millió forint.

Hulladékok. Bevitel $4\frac{5}{10}$ m. frt; kiv. $3\frac{5}{10}$ m. frt; hiány 1 m. frt.

Pamutárúk. Bev. $10\frac{6}{10}$ m. frt; kiv. $3\frac{8}{10}$ m. frt; hiány $6\frac{8}{10}$ m. frt.

Lenárúk. Bevitel 18 m. frt; kivitel $2\frac{9}{10}$ m. frt; hiány $15\frac{6}{10}$ m. frt.

Gyapjuárúk. Bev. 27 m. frt; kivitel $5\frac{6}{10}$ m. frt; hiány $21\frac{4}{10}$ m. frt.

Selyemárúk, öltönyök és piperék. Bevitel $74\frac{4}{10}$ m. frt; kiv. $12\frac{9}{10}$ m. frt; hiány $61\frac{5}{10}$ m. frt.

Bőrök, bőr-, szücs- és mézgaárúk. Bevitel $21\frac{5}{10}$ m. frt; kiv. 6. m. frt; hiány $19\frac{5}{10}$ m. frt.

Nürnbergi, galanteria- s apró árucikkkek. Bev. $57\frac{1}{10}$ m. frt; kiv. $4\frac{7}{10}$ m. frt; hiány $52\frac{4}{10}$ m. frt.

Papír. Bevitel $4\frac{3}{10}$ m. frt; kiv. $1\frac{7}{10}$ m. frt; hiány $2\frac{2}{10}$, millió forint.

Csontárúk. Bev. 451 ezer frt; kiv. 136 ezer frt; hiány 315 ezer frt.

Faárúk. Bevitel $8\frac{3}{10}$ m. frt; kivitel $6\frac{1}{10}$ m. frt; hiány $2\frac{2}{10}$ m. frt.

Üvegárúk. Bevitel $2\frac{1}{10}$ m. frt; kiv. 873 ezer frt; hiány $1\frac{2}{10}$ m. frt.

Kő- és cserépárúk. Bevitel $4\frac{3}{10}$ m. frt; kiv. $\frac{4}{10}$ m. frt; hiány 4 m. frt.

Vasárúk. Bevitel $41\frac{6}{10}$ m. frt; kiv. $6\frac{9}{10}$ m. frt; hiány $34\frac{7}{10}$ m. frt.

Ércz- és fémárúk. Bev. $2\frac{9}{10}$ m. frt; kiv. 1 m. frt; hiány $1\frac{9}{10}$ m. frt.

Gépek és műszerek. Bev. $14\frac{1}{10}$ m. frt; kiv. $2\frac{9}{10}$ m. frt
hiány $11\frac{2}{10}$ m. frt.

Gyertya és szappan. Bev. $3\frac{1}{10}$ m. frt; kiv. $\frac{4}{10}$ m. frt;
hiány $2\frac{7}{10}$ m. frt.

Irodalmi és művész(tárgyak. Bev. $2\frac{5}{10}$ m. frt; kiv. $\frac{9}{10}$
m. frt; hiány $1\frac{6}{10}$ m. frt.

Ezek ime a passiv czikkeink!

Sommázva őket, tesz a bevitel összege: $392\frac{2}{10}$ m. frtot;
a kivitelé ellenben: $96\frac{8}{10}$ m. frtot.

Levonva ez utóbbit az elsőből, marad az elsorolt czikkek
után passiv összeg: $295\frac{8}{10}$ millió frt.

Összetartva pedig e passiv összeget a fölebb kimutatott
 $183\frac{4}{10}$ m. frtnyi activ összeggel; lesz a mi passiv összegünk
az 1869—73-ki forgalom után $112\frac{4}{10}$ m. frt.

A mint az előre bocsátott egybeállításából a magyar activ
és passiv czikkeknek látszik, legerősebb activ czikkeink:

a) Gabona és hüvelyesek	$72\frac{3}{10}$ millió frt.
b) Vágómarha	$48\frac{5}{10}$ „ „
c) Liszt	$31\frac{6}{10}$ „ „
d) Gyapju	$28\frac{2}{10}$ „ „
e) Bor	$12\frac{5}{10}$ „ „
f) Esztergályos-anyag	$8\frac{9}{10}$ „ „
g) Kerti termények	$8\frac{2}{10}$ „ „
h) Dohány	$4\frac{6}{10}$ „ „
i) Hús és egyéb állati termékek	$3\frac{9}{10}$ „ „
k) Szesz	$3\frac{7}{10}$ „ „
l) Toll, szőr, sörte, haj	$3\frac{3}{10}$ „ „

évi kivittel stb.

A legerősebb passiv czikkek ellenben ugyancsak az is-
mertetett 1869—73-ki években a következők; u. m.

a) Selyemárúk, öltönyök s piperék	$74\frac{4}{10}$ millió frt.
b) Nürnbergi galanteria s apró árúk	$57\frac{1}{10}$ „ „
c) Vasárúk	$41\frac{6}{10}$ „ „
d) Gyapjúárúk	27 „ „
e) Bőrök, bőr-, szűcs- s mézga-árúk	21 „ „
f) Lenárúk	18 „ „
g) Nyers bőr és prém	$16\frac{1}{10}$ „ „
h) Dohány-gyártmányok	15 „ „
i) Czukor	$14\frac{3}{10}$ „ „
k) Gépek és műszerek	$14\frac{1}{10}$ „ „

l) Pamutárúk	10 ⁶ / ₁₀	„	„
m) Faárúk	8 ³ / ₁₀	„	„
n) Fűszer s déli gyümölcs	6 ⁷ / ₁₀	„	„
o) Festő- és cserző-anyag	6 ⁷ / ₁₀	„	„
p) Gyógy-, illat- s vegyészeti anyagok	5 ⁴ / ₁₀	„	„
q) Olaj	4 ⁸ / ₁₀	„	„
r) Kávész kakaó	4 ⁸ / ₁₀	„	„

évi bevittel stb.

Ha már most összevonjuk az összes magyar bevitt és kivitt, hogy lássuk azt egy számban, s hogy hasonlíthassuk az 1848-ik év előtti állapottal; a következő eredményre jutunk:

Bevitel az activ cikkekből	48 ² / ₁₀	millió	frt.
„ a passiv „	392 ⁴ / ₁₀	„	„
Összes bevitel .	440 ⁶ / ₁₀	millió	frt.
Kivitel az activ cikkekből	231 ⁶ / ₁₀	„	„
„ a passiv „	96 ⁶ / ₁₀	„	„
Összes kivitel .	328 ² / ₁₀	millió	frt.

E végeredménynek az egybetartása, kiadja ismét a már föntebb kimutatott 112⁴/₁₀ millió frtnyi évi hiányt.

Látjuk elvégre e számokból azt is, hogy az 1848 előtti időnek kiviteléhez képest, mely a mint kimutattam, 63⁷/₁₀ m. frtra ment; a mostani kivitel ötszörös, a bevitel pedig közel hétszörös. Nagy emelkedés mindkét irányban.

Nem lesz érdektelen ugy hiszem az sem, ha a 48 előtti időnek főbb kiviteli cikkeit egyenként is hasonlításba hozzuk a mostani időnek ugyanazon cikkbéli kivitelével.

Nézzünk az illető főbb cikk közül néhányat:

	1848 előtt:	1869-73:
Dohány	2 ¹ / ₁₀ m. frt.	4 ⁶ / ₁₀ m. frt.
Gabnafélék és kerti termények	17 ⁶ / ₁₀ „ „	80 ⁵ / ₁₀ „ „
Liszt, dara, korpa	³ / ₁₀ „ „	31 ⁶ / ₁₀ „ „
Gyapju	20 ⁸ / ₁₀ „ „	28 ² / ₁₀ „ „
Vágómarha	8 ³ / ₁₀ „ „	48 ⁵ / ₁₀ „ „
Bor	⁸ / ₁₀ „ „	12 ⁵ / ₁₀ „ „

Végig tekintve mostani forgalmunk activ és passiv cikkein, több irányban merithetünk vigasztalást szemben a súlyos hiánnyal, mely mint láttuk 112⁴/₁₀ millió forintban mutatkozik.

Activ cikkeink közül ugyan is a legtöbb még nagyban

fokozható, csak fejlődjék ki mezei gazdaságunk azon fokra, melyre eljutni hivatva van.

Ilyen fokozódás lehetséges mindenek előtt a gabona és hüvelyeseknél, valamint a kerti terményeknél; a vágómarhánál; nagy mértékben a bornál; a fánál; a len és kendernél, mely utóbbiak a mostani termelési színvonalon, még alig is kezdették meg emelkedésüket; fokozható nagyban a hústermelés és kivitel, valamint a már is szép virágzásra emelkedett lisztipar. Emelhető, csak mellőztessenek el a termelési akadályok, a szesz előállítás; s a dohánytermelés és kivitel is nagyban stb.

Passiv cikkeinknél szintén két irányban javíthatjuk a helyzetet. A nagyobb termelés által először; másodszer pedig kellő takarékossgal s mellőzésével a fölösleges fényezésnek.

Azon cikkeket, melyeknél e kategóriában a termelés nagyban fokozható, szerintem a következők, ugymint: nyersbőr és prém; zsiradékok és faggyu; szén; répacukor; olaj; sör; eczet; nyers vas; dohánygyártmányok; gyümölcs főzve és aszalva; építészeti és ásványanyag; festő és cserző anyag; érczek és fémek; nyers selyem; len-, kender- és gyapju-árúk, melyekhez oly bőven birjuk már is és birhatjuk még inkább a szükséges nyers anyagot; bőrök, bőr- és szűcs-árúk; papír; faárúk; üveg-árúk; kő- és eserép-árúk; vasárúk; ércz- és fémárúk; gépek és műszerek; gyertya és szappan.

Mind e cikkeknél — iparunknak csak lendülni kell és folyvást javuló lesz az állapot, s ennek következtében kevesebb a behozatal is.

Vannak végre a passiv cikkeket közt olyanok is, melyeknél fogyasztásunkat csak okszerű korlátok közé kell hoznunk, s rögtön milliókkal fog javulni mérlegünk.

Hogy megnevezzek e cikkekből is többeket, felhozom például:

Mindenekelőtt a dohánygyártmányokat, melyek után passivánk évenként tíz millió frtra megy. Kérdezem: szükséges-e ezen cikkből annyit behozni. Hazai szivarok terjedtebb használatával pár milliót lehetne legalább is megkimélni.

Hát a selyemárúk, öltönyök- és pipere-cikkekről mit mondjak? Ezek nekünk most 62 mil. forintba kerülnek. Nem-e fonáság e cikkekre oly bőven költeni, különösen a midőn az idők oly nehezek. Ha mindenki csak felére szállítaná le igényeit e nagyon könnyen nélkülözhető cikkekből, mérlegünk 30 millió frttal javulna évenként.

Hát a nürnbergi galanteria- s apró-árúk, e haszontalan csecsebecsék, miképen kerülhetnek nekünk évenként 53 millió frtba? Hisz ez valóságos tékozlás! Magunkba térés mellett e cikknél is megkímélhetnénk egy roppant összeget. És meg sem éreznénk, hogy magunktól valamit eltagadtunk.

Ítélje meg az olvasó maga, hogy miképen prosperálhasson egy ország, mely a mellett, hogy termelésének feltételeit még koránt sem adhatta meg, mégis:

odaadja összes kivitt gabnájának az értékét a selyemárúk, öltönyök és pipere-félékéért;

odaadja kivitt vágómarhája értékét — a nürnbergi aprólékos haszontalanságokért;

odaadja kivitt gyapjának az értékét — a behozott posztóért stb. stb.

Egyszóval, mi ugy állunk ma: hogy összes deficitünknel jóval nagyobb azon költsékezés, melyet a most említett első két pontban foglalt haszontalanságokért évenként teszünk!

Ily eljárás mellett lehetetlen diszleni. Ily felfogással és költsékezéssel Dárius kincsei sem menthetnének bennünket meg az évi deficitektől.

Nagy ideje, hogy magunkba szálljunk, hogy jobb s józabb ösvényre térjünk minél előbb.

Itt volna ám igazán helye a külön vámterület felállításának — értve azt oly formán, hogy minden bőven költő hazánkfia azt a maga háza és udvara körül állítaná fel, s tenné felre egy házi takarékpénztárcskába csak felét is azon összegnek, melyet különben kiadnia kellett volna egészen, ha a jelzett haszontalan cikkek valamelyikét csakugyan meghozatta volna. Meglepetve látná az évek végével, hogy mily csinos összeggé lett csak az is, a mit ilyképen félretett stb.

Pár szót akarok mondani a kereskedelmi mérlegről is.

Ez kétségkívül oly dolog, mely teljes értelmezéséhez kellő megfontolást kíván.

Először is egy-két év kereskedelmi mérlege nem nyújt biztos tájékozódást. Több évről kell annak szólni, tiz vagy huszról legalább is.

Valamint az egyes gazdának, ha jövedelmi állapotát helyesen akarja megítélni, nem szabad egy-két év után indulni, hanem legalább is tiz esztendőnek az adatait kell keresnie. Tiz év

közt van két-három jó, három-négy közepszerű s ugyanannyi rossz. Így van, csak hogy még nagyobb mértékben az eset egy nemzet háztartásával és az azt visszatükrözőtető forgalmi mérleggel. Egyik év a másikat igazítja és egyenliti ki.

A kereskedelmi mérlegek tehát csak úgy tájékozhatnak helyesen, ha minél nagyobb időre, 15 — 20 évre szólnak.

Szükséges a mérlegeknél, hogy a be- vagy kivitt dolgok után a pénzbeli értékesítés való s azon túl egységes is legyen, mi nélkül elkerülhetetlen lenne a tévedés.

Szükséges a mérleg megítélésénél arra is tekintettel lenni, hogy mily természetűek azon dolgok, a melyek behozattak, s a melyek után a mérleg hiánya netán előállt?

Ha sok oly dolog hozatott be, mely a nemzet termelésére nézve mint befektetés gyarapítólag hatott, akkor a mérleg hiánya csak látszólagos, csak ideiglenes; miután a tett beruházásoknak későbbi eredményei azt haszonra igazítják.

Ha ellenben azt látjuk, hogy a nagy hiány, a mely mutatkozik, főleg oly dolgok által okoztatik, melyek a hazai termelést semmivel sem javítják: ez esetben a mérleg bajt jelent, mely veszélyes, s melyen ha nem segítünk okszerű és takarékos életmód által: akkor a mérleg nagyon is figyelembe veendő, mert pusztulást és elszegényedést jelez.

Zavarhatják a mérlegnek helyes értelmezését oly esetek is, minőt például Kecskeméthy Aurel legujabban megjelent munkájában Észak-Amerikáról, Dr. Morisson után, a mérlegek megbízhatóságát gyengítőleg, főlemlit, a mint következik:

„A kereskedelmi mérlegről szóló, ámbár antiquált, de még ki nem halt doctrinát, egy az életből vett adomával illusztrálja Morisson, melynek tárgya Mr. Hooper massachusettsi kereskedő esete. — Ez az ur 8000 dollár értékű árút szállított Chinába. Ezen árúk rendeltetésök helyén eladtak 50 ezer dollárért; ezen a pénzen más czikkeket vásárolt, melyeket Bostonba szállított és eladott 100 ezer dollárért. A kereskedők 92 ezeret nyertek e műtétéken: de a kereskedelmi mérleg reánk nézve kedvezőtlen eredményt mutatott ki; t. i. 8000 dollárnyi exportot 50 ezernyi import ellenében.“ stb.

A felhozott eset igen is találón ingatná meg a hitet a mérlegek iránt; azonban nem kell felejteni, hogy az csak kivételes dolog, hogy valaki oly kedvező üzletet csinálhasson, különösen nagyban és gyakran, mint a minő az említett. A kivételek pedig nem döntenek meg a szabályt.

Használhatók tehát szerintem a helyesen készült mérlegek; csak az értelmezésükhöz is meg legyen mindig a szükséges óvatosság! Egyszóval: a kereskedelmi mérleg nem feltétlenül kétszer kettő ugyan, de mindenesetre egy oly jelző vagy mérce, melyről az illető nemzet anyagi életének diszlésére nézve az apály vagy dagály biztosan leolvasható.

Hol száz meg száz milliókra menő forgalomról van szó, ott néhány ezer vagy százezer illetéktelenül a mérlegbe mehetett szám különbséget nem tesz. Mert az ily különbségek egyszer activ, másszor passiv természetűek lévén, egymást kölcsönösen elidálják is többnyire.

A fő haszna és tanulsága a kereskedelmi mérlegeknek abban van, hogy jelzik azon irányt és arányt, a melyben a nemzet termelésének és forgalmának gyarapodása vagy hanyatlása halad!

VII.

Közléseim folyamában a ki- és beviteli cikkeknel gyakran megemlítettem a vámjövodelmeket is. Megjegyeztem hol egyik, hol másiknál: hogy erős, vagy igen nagy a történt vámleszállítás. Tettem e megjegyzést azért, mert ez oldalára a kérdésnek már akkor szándékom volt visszatérni még.

Elmondom, hogy a vámjövodelmek minő leszállításokon mentek keresztül 1851-től 1874-ig egészben s az egyes csoportoknál. Fejtegetni fogom továbbá, hogy mi volt oka a nagy következetességgel keresztülvitt folytonos vámmérsékléseknek.

Gondolom, ezekből érthető lesz azon nem örvedetes jelenség, melylyel mai nap találkozunk, s mely abban kulminál: hogy daczára a folyvást növekvő behozataloknak, a vámjövodelmek mégis csaknem ott állanak, a hol állottak huszonnégv év előtt!

Matlekovics könyve szerint volt a vámjövodelem 1851—55-ben $205\frac{9}{10}$ millió frt behozatali érték után: $21\frac{8}{10}$ m. frt; vagyis $10\frac{6}{10}$ ‰. 1856—60-ban: leszállt már a vámjövodelem: $18\frac{1}{10}$ m. frtra az akkori behozatal után, és tett a vám szintén ‰-tekben kifejezve: 7 ‰-tet. Végül: 1861—65-ben: $5\frac{2}{10}$; 1866—70-ben: $4\frac{5}{10}$; 1871—74-ben: $4\frac{25}{100}$ ‰-tet! De sőt az 1874-diki $568\frac{7}{10}$ millió frt behozatali érték után a vámjövodelem már csak $20\frac{4}{10}$ m. frtra, azaz: $3\frac{58}{100}$ ‰-entre ment!

Mint veres fonál huzódik az egészen keresztül a folytonos leszállítás. És ezzel ellentétben a behozatalok folyton növekedtek és pedig oly annyira erősen, hogy például az 1851—55-ki behozatal $205\frac{9}{10}$ m. frttal, 1871—74-ben már $576\frac{5}{10}$ m. frt behozatali érték által váltatik föl.

A behozatal e szerint a nevezett idő alatt harmadfélszeresnél erősebben növekedett; a vámjövodelem mindazonáltal $21\frac{8}{10}$ m. frtről mégis csak: $24\frac{7}{10}$ mil. frtra birt emelkedni!

Érdekesebb világításba helyezik e kérdést még az egyes ki- és beviteli csoportoknál történt leszállítások. Ezeket is érde-

mesnek tartottam kiszámítgatni és a hanyatlást náluk is ‰-tekben kifejezni.

Alakultak pedig a vám ‰-tek az egyes forgalmi csoportoknál a behozott értékhez képest 1851 — 55-től fogva 1871 — 74-ig a mint következők:

A gyarmatárúk és déli gyümölcs-féléknél leszállt ezen idő alatt a vámjövedelem: 50 ‰-ről 22²/₁₀ ‰-re.

A dohány- és dohánygyártmányoknál: 1³/₁₀ permillérről emelkedett 1⁷/₁₀ permillére.

A mezei és kerti termények csoportjánál: 5⁹/₁₀ ‰-ről 2³/₁₀ ‰-re.

Az állatoknál: 7 ‰-ről 6³/₁₀ ‰-re.

Az állati termények csoportjánál: 2⁸/₁₀ ‰-ről 0.7 ‰-re.

A zsiradékok és zsiros olajok csoportjánál: 9 ‰-ről 4 ‰-re.

Az italok és eledeleknél: 37⁹/₁₀ ‰-ről 7⁸/₁₀ ‰-re.

Az égető, építő s műszer-anyagoknál: 19³/₁₀ ‰-ről 0.8-ad ‰-re.

A gyógy, illat, festő, cserző s vegyészeti segédanyagoknál, emelkedés: 2 ‰-ről 3¹/₁₀ ‰-re.

A nyers fémek s félgyártmányok csoportjánál, emelkedés: 10⁷/₁₀ ‰-ről 10⁹/₁₀ ‰-re.

A szövő-anyagok csoportjánál, 1 ‰-ről 1⁸/₁₀ permillére.

A fonalaknál: 7³/₁₀ ‰-ről 3³/₁₀ ‰-re.

A szövetek és kötött áruk csoportjánál: 19⁸/₁₀ ‰-ről 5 ‰-re.

A szalma, háncs, söрте és kákából készült áruknál, továbbá a *papír és papír-áruknál:* 5⁸/₁₀ ‰-ről 3¹/₁₀ ‰-re.

A bőrnél, bőr-áruk és szücsáruknál: 5⁶/₁₀ ‰-ről 2⁸/₁₀ ‰-re.

A fém-áruk csoportjánál: 9⁶/₁₀ ‰-ről 7²/₁₀ ‰-re.

A szárazföldi és vízi járműveknél, emelkedés: 2²/₁₀ ‰-ről 9²/₁₀ ‰-re.

A műszerek, gépek és rövid-áruk csoportjánál: 8⁸/₁₀ ‰-ről 3³/₁₀ ‰-re.

A vegyészeti termények, festő, zsír és gyu-áruk csoportjánál: 7³/₁₀ ‰-ről 5¹/₁₀ ‰-re.

Az irodalmi és művészeti tárgyak csoportjánál: 92 tizezred részről 1²/₁₀ tizezredre; végül:

A hulladékok csoportjánál, és pedig ezeknél a kiviteli értékek után: 14⁴/₁₀ ‰-ről 2⁵/₁₀₀ ‰-re!

Elsorolt számokban előttünk fekszik sorozata azon tételeknek, melyek a történt vámleszállítások erejét jelzik a nevezett idő alatt. Dióhéjba szorítva adtam őket $\%$ -ekben, hogy az olvasó annál tüzetesebben megítélhesse értelmét a történt mérsékléseknek.

Részemről azt tartom, hogy — noha én barátja vagyok a szabad kereskedelmi forgalomnak — a történt leszállítások mégis tulságosak. Hogy azok, azt nemcsak egyéni nézetből mondom, de mondom, más, sokkal fejlettebb országok hasonló irányu adataira való tekintettel is. Így például Angliában 1864-től 1874-ig tettek a vámjövendelmek a behozatali értékekhez képest $6^{88}/100 \%$ -et; Franciaországban pedig ugyanazon évek alatt $4^{56}/100 \%$ -et! Mennyivel fejlettebb országok ezek minden tekintetben, de különösen iparilag, és ime, az ő vámjövendelmi arányuk jóval erősebb az osztrák-magyar birodalom újabb időbeli vám- $\%$ -jeinél!

Csökkenették a mi leszállításaink nagy mértékben, milliókra terjedőleg a vámjövendelmeket a nélkül, hogy a kereskedelmi mérleget javították volna. Sőt inkább az is megromlott, mint láttuk az előbbi közlésekből. És ezeken túl oly erős és rohamos concurrentiát is hoztak az osztrák és magyar termelés egyik-másik ágára; hogy jóformán ennek lehet csak tulajdonítani főleg visszaesését azon iparágaknak, melyek az előbbeni években már active állottak.

A gyors és nagymérvű leszállítások tehát nem érték el s nem hozták meg azon czélt, a melyért történtek, de igen is érzékenyen megrövidítették a kincstárt és sarokba szorították egyuttal a belföldi ipart.

Hol keresendő e tanulságos, de drága eredménynek az oka? Szerintem aligha máshol, mint abban, hogy a közgazdasági érdek más czéloknak rendeltetett alá. Lehet, hogy az egészben közgazdasági törekvés és számítás is feküdt, ez azonban, miképp most már a tapasztalás mutatja, nem volt helyes.

B. Bruck ministersége idejében kultiváltatott főleg azon eszme, hogy az ausztriai birodalom, együtt Olaszországgal és hazánkkal, a német birodalommal, akkor még vámterülettel, teljes vámegyesülésre lépjen, azaz, hogy az ilykép alakulandó nagy föld és sok nép egyetlen s egységes vámterületet képezzen!

Szép és nagy eszme volt kétségkívül. Következései is

nagyok leendettek, ha a gondolat testté válhatik. De nem válhatott azzá!

Hogy a jelzett czélt Ausztria elérhesse, szerelmes ifju módjára meghozott érette minden áldozatot. Vámtételeit apaszította, szórta úgy a mint kívántatott Németország részéről. Megtett mindent, csakhogy megnyerje a németek kedvét a melegen óhajtott vámterületi egységhez. Minek is törődött volna sokat a feláldozott vámtételekkel, a melyek szemében ugyis csak kérész-életűek leendettek?!

Hanem hát a dolog elvégre még sem sikerült. A németek elfogadtak minden vámmérséklést, meg is kötötték utóbb Ausztriával a szerződést is, alapján a leszállított vámoknak — a váme gy e s ü l é s b ő l azonban nem lett semmi, valamint nem a többi törekvésekből.

Ez az eredete és forrása szerintem az osztrák-magyar birodalom leszállított vámtételeinek. Az érdekes kísérlet sokba került. Annak árát fizetjük mostan is Odaadtuk vámjövodelmeink nagy részét; a politikai dolgok pedig hogy hova fejlődtek, azt tudjuk!

Meglevén ilyformán Németországgal a vámszerződés, a legkedvezeményezettebb módon kötve, annak tenorában keletkeztek utóbb a többi államokkal is a kötések. Az olcsó behozatali tariffa tehát bent van mindegyikében, kisebb-nagyobb mértékben....

Az egésznek az eredménye az: hogy nekünk ma alig van valamivel több vámjövodelmünk, daczára a nagyban felszaporodott behozataloknak, mint volt husz év előtt.

És az osztr. magyar birodalomnak most már mi lehet a feladata?

Aligha más, mint függetlenül eljárni saját érdekei szerint: azaz igazítani az igazítandókon, a mennyit lehetséges lesz... Ez persze sokkal nehezebben fog most már menni... A mily könnyű volt leszállani, oly nehéz lesz fölmenni a vámtételekkel!

Igénytelen nézetem szerint, az osztr. magyar birodalomnak, a rohamosan történt vámleszállítások folytán ma, legalább is *12—15 millió frttal van kevesebb jövodelme a vámokból*, mint lennek ülönben, ha t. i. nem lettünk volna szerelmesek egy el nem érhetett czélba!

Ezeket megjegyezve a vámjövodelmek csekély voltára nézve, átme gyek a kérdésnek más oldalaira, minő, a mennyire

én az előttünk fekvő tárgyat többször átgondoltam, van még több.

Foglalkozni akarok mindenekelőtt azon gyakran hallható állítással: *hogy Ausztria és Magyarország anyagi, azaz közgazdasági érdekei egymással ellentétesek...*

Soha se tudtam e nézetet magamévá tenni. Sőt megvalom, mindig annak ellenkezőjét tartottam igaznak. Azt gondoltam ugyanis, hogy minél inkább gyarapszik Ausztria ipari termelése, hol már, mint láttuk, szép ipari fejlődés van, az annál többnyers anyagot szükségel, és annál több gazdasági cikket vásárolhat tőlünk, kik közvetlen szomszédjai vagyunk, s kiknél meg ezen dolgok léteznek már nagy mennyiség és jó minőségben, s a jövőre, fejlődésünk haladásával, mindinkább nagyobb mérvekben és jelességben előállíthatók.

Hittem továbbá, hogy: minél inkább gyarapszik Magyarország, annál jobb ez Ausztriára nézve is; mert hazánk így, az ő ipari cikkeire nézve annál jobb vásárló lehet...

Gondoltam ezeknél fogva, hogy: *a kölcsönös gyarapodásban, kölcsönös emelés és támogatás fekszik.*

Hogy mi még tulajdonképpen földmivelő ország vagyunk, az oly tény, mely egyhamar meg nem változtatható, habár haladunk s haladnunk kell folyvást az ipari fejlődésben is. Tény másrészt az is, hogy Ausztria szemben velünk, iparilag már sokkal kifejtettebb. Előbb kezdte a fejlődést, azért előbbre is van!

Gondoltam ezeknél fogva: hogy a két állam egymásra van utasítva természet szerint, és hogy azok egymásnak dolgaik kölcsönös kicserélése által csak jót tehetnek.

Ezen okból, midőn újabb időben többeknél oly élénken felébredt a vágy Magyarországra nézve külön vámterületet alkotni, e törekvés engemet teljesen hidegen hagyott. Én mindig azt hittem, és azt hiszem ma is, hogy a külön vámterület csak egy új Eris almája lehetne az egymásra utasított két fél között. Azt ennél fogva kívánatosnak sem tartottam soha; eltekintve attól, hogy virágzó ipart nem lehet teremteni rögtön s nem különösen csak vámok által.

Ahhoz, hogy valamely országban virágzó ipar létezessen, szerintem más tényezők kívántatnak.

Ilyenek mindenekelőtt: az *olcsó napszám*, a mivel hazánk nem rendelkezik, kivéve egyes felföldi részeit, hol tudvalevőleg óval sűrűbb levén a népesség, ez ekon a napszám is tetemesen olcsóbb.

Ilyen: a kellő mértékben elterjedt *ipari értelmiség*, minek birtokában mi még szintén nem vagyunk, ámbár folyvást haladunk ez irányban is nem kicsinylendő módon.

Ilyen: az *olcsó pénz*, mire nézve sorsunk, mint tudjuk, valóban nem irigylendő.

Ilyen: az *olcsó tüzelő anyag* és kifejlett közlekedés, a mikkel iparunk hasonlóképen nem dicsekedhetik még valami nagyon.

E tényezők alapján áll mindenütt az ipari termelés. Hol azok nem léteznek, hasztalan az erőlködés az ipart rögtönözve megteremteni akarni. Mindenütt, a hol virágzó ipart szemlélünk, meg fogjuk találni az említett tényezőket is.

Idő multával megjönnek az említett factorok csaknem mindenütt azon arányban és renddel, a mint sokasodik a népesség, növekszik az ipari értelem és képesség, s olcsóbbá válik elvégre a tőke, a tüzelő anyag s tökéletesedik a közlekedésnek minden neme.

Azon mértékben, a mint ez irányokban haladunk, fejlődni fogunk iparilag is. Idő kell hozzá első sorban és fejlesztő intézkedések részint magunk, részint a kormány részéről.

S kérdezem az elfogulatlan olvasótól, a mostan annyira pengetett és panaceának hirdetett külön vámterület: olcsóbbá tehetné-e a napszámot, a pénzt, a tüzelőt, a közlekedést? s nagyobbá-e az ipari értelmiséget?

Az első négy tényezőn mit sem változtathatna; az utóbbin pedig: az értelmiségen, talán még ronthatna is valamit annyiból, hogy a védvámok praemiaiban felhívás helyett nagyobb és tevékenyebb munkásságra, inkább altató és csökkentő hatás fekkethék.

Azután meg kell gondolni: hogy a külön vámterület Magyarországon, céljából az iparvédelem és a vámjövdelem emelésének — kétélű fegyver is; melynek egyik élét mi törekednénk kiköszörölni a mi érdekünkben, a másik élét pedig Ausztria a magáéban. Könnyen megtörténhetnék: hogy a mit nyernénk vele a vámon, azt elveszítenénk a révén!

Nem téveszthető szem elől e kérdésnél az sem, hogy a külön vámterület esetében képzelt védelmi vám, tekintettel Magyarország mostani állapotára, nem lenne sajátlag más, mint a lakosság nagy részére, a földmivelő közönségre vetett súlyos adó, érdekében a másik kis résznek, az iparosoknak.

Érdekes, a mit idevágólag a már egyszer idézett Mr. Morisson, Illinois állam képviselője, mond

Morisson azon erkölcsi alapon támadta meg a védvántarifát, hogy a protectio — fosztogatás: megadóztatása a polgárok egy osztályának a másik javára. Morisson a védvámrendszer képtelenségeit a többi közt a következő példákkal illusztrálja: ha egy nő a boltba megy 15 rőf kalikót venni ruhának, a 15 rőfön felül kénytelen a kincstár számára még 10 és fél rőföt vásárolni, illetőleg megfizetni. — 1875-ben — ugymond — 9992 font gyapju ágytakarót importáltunk, melyből az állam 8451 dollárt s 22 centet vett be; és így védelmezett 10 millió font itthon gyártott gyapjutakarót, 50 %-tel emelve föl azoknak az árát. A kincstár 8451 dollárt nyert ezen eljárásnál, és a gyárnokok öt milliót... Ugyan ezen az uton, mondja Morisson, a kormány különös rendszabályai által többen 47 milliót vesz be; míg a nép e cikkekért a 47 milliót felül, 330 millió dollárt fizet jutalék gyanánt a gyárosoknak stb. stb.

Felhoztam e nézetet, mert azt igen alkalmas anyagnak tartom a további gondolkozásra.

Az ipar fejlesztésére tehát a védvámok, igen drasztikus eszközök; a legdrágábbak mindannyi közt, melyekkel ipar általában teremthető. S annál rosszabbak és drágábbak, minél korábban alkalmaztatnak. Ez esetben, egyuttal a legigazságtalanabbak is, mert a kisebbség kedvéért és érdekében vettetik általuk adó alá az ország lakosságának nagy része, nálunk a földbirtokos és földmivelő közönség a többi, számos nem iparosokkal együtt.

Kell igen az ipar fejlesztésére hazánkban is minden lehetőt elkövetni. A választandó eszközöknek azonban olyanoknak kell lenniök, melyek nem sujtanak egyfelől, s másfelől nem provokálnak retorsionalis rendszabályokra azon országok részéről, melyek velünk forgalmi kapcsolatban állanak.

Hasztalan! Nem lehet a dolgokat kívülről ható eszközökkel fejlődésre eröltetni. Ha a külön vámterület oly varázserejű dolog volna, mint a minőnek azt most sok vérmes reményű hazánkfia képzele: ugy bizonyára minden országnak volna már magasra kifejlett ipara; mert hiszen vámokat felállítani, nem valami nagy fejtörésbe kerülő dolog, kivált ott, hol a viszonyok ily intézkedésre, minden másnak a hozzászólása nélkül, megadják a szabad kezeket.

Még egyszer mondom tehát: hogy iparunk és pénzügyünk érdekében nem a külön vámterületben kell keresni nekünk a segílyt és orvosságot, hanem alkalmas, belülről ható és fejlesztő tényezőkben.

A legerősebb védelem és pártolás, melyet ipari termelésünknek adhatunk: *az egyéni értelmiségben, az iparkodás és takarékoságban; az olesó napszámban, pénzben, tüzelő anyagban, közlekedésben, s végül saját jóra való terményeink megbecsülésében és használatában fekszik.*

Mintán mindezeket még nem bírjuk kellő mértékben, azon kell lennünk, hogy bírassuk mielőbb. És ha bírjuk, a minthogy bírhatjuk is idővel, nem lesz semmi szükségünk mesterkélrt, drága és igazságtalan védvámra, mit most sokan a külön vámterületben, rajongó felbuzdulással keresnek.

Közlesei mben az egyes főbb cikkek sorából kimutattam egy rakás olyatén dolgot, melyekkel a monarchia egytetemes forgalma nagyban passive áll — folytonosan, azaz 1851-től fogva 1874-ig. Sok millióra megy ezen passivák összege. 1851—74-ben tettek 35; 1871—74-ben pedig: 70²/₁₀ m. frtot.

Ezen cikkeknek nagy része, csaknem fele olyan, melyekkel Magyarország active áll márig; vagy legalább így állhat rövid időn és termelésének különös megerőltetése nélkül.

Hol van itt az ellentét Magyarország és Ausztria közzgazdasági érdekei közt?

Én, megvallom, nem látom!

Végig mentem közlései mben az osztr. magyar birodalom csoportszerű forgalmi egybeállításán is. Ebből látom, hogy passiv forgalmi csoportjai a monarchiának: a dohány és dohánygyártmányok 22 millió frtra menő évi hiánynyal; az állatok 12¹/₁₀ m. frttal; az állati termények: 1³/₁₀ millió frttal; a zsiradékok és olajok: 15¹/₁₀ millió frttal; a gyógy, cserző, festő s vegyészeti anyagok 36 millió frttal; a nyers fémek és gyártmányok: 27 m. frttal; a szövőanyagok 41⁷/₁₀ m. frttal; a bőr, bőr- és szücsárúk 1¹/₁₀ m. frttal stb.

Ezek mind oly csoportok, melyekben hazánk nagyon sokat tehet még, s melyekben, mint a fentebbi számokból kitetszik, a birodalom passiv forgalmi mérlege túlnent a 130 millió frton!

Hol van ez adatok szerint is az állítólagos közzgazdasági ellentét, hazánk és a birodalom közt?

Nem szives olvasó, az a kikiáltott közzgazdasági ellentét

nem valóság! Szüleménye az csak egy élénk képzeletnek, vagy egyik-másiknál a tájékoztatlauságnak!

Vagy tán azt mondja valaki, hogy hiszen azt senki se vonja és vonta kétségbe, hogy hazánk nyers anyagokkal, gabnával, borral, szóval élelmi szerekkel bir és Ausztriának is bőven szolgálhat; hanem az ellentét abban áll: hogy Magyarország szemben Ausztriával, külön vámterület és védelem nélkül, iparilag nem fejlődhetik ki!

Elfogadom e felfogást is; de csak azért, hogy megczáfoljam.

Válaszom erre mindenekelőtt az: hogy oly dolgokban, a melyek természetes alappal és feltételekkel birnak, Magyarország iparilag is szépen fejlődött 1848 óta.

Megemlítsem-e idevágólag a lisztipart, mely a mai fejlettségében is páratlan a maga nemében. Ezen iparunk kiviteli ereje volt 1848 előtt 344 ezer frt; lehet mondani tehát, hogy nem is létezett. És most mit jelent e czikk mint kiviteli tényező? 1869—73-ban: 37⁶/₁₀ m. frtot jelentett. És ez, gondolnám, hogy valami gyarapodásnak csak tekinthető.

Vihetne hazánk hasonlólag sokkal többet a szeszből és a répacukorból is ki, mint tényleg történik, ha nem létenének az ismert akadályok a fennálló helytelen megadóztatásban; melyeken azonban segíteni lehet, és reményilem, segíteni fogunk is.

Megemlítsem-e, hogy Magyarország 1848 előtti összes kivitele iparczikkek és gyártmányokban csak 1³/₁₀ millió frtra ment; holott most ilyféle dolgokból kivisz évenként például: szeszbén 37¹⁰/₁₀ m. frtot; czukorban 7³/₁₀ m. frt; olajban ⁸/₁₀ m. frt; nyers vasban 2⁹/₁₀ m. frt; dohánygyártmányokban: 5 m.; főzött és aszalt gyümölcsökben: ⁵/₁₀ m.; gyógy, illat s vegyészeti anyagokban: 1⁵/₁₀ m.; érczeks fémekben: 1²/₁₀ m.; lenárúkbán 2⁴/₁₀ m.; gyapjúárúkbán 5⁶/₁₀ m.; selymárú, öltönyök és pipere-félékben: 12⁹/₁₀ m.; bőrök, bőr- és szűcs-árúkbán: 6 m.; nürnbergi galanteria-árúkbán: 4⁷/₁₀ m.; papirban: 1⁷/₁₀ m.; fémárúkbán: 6¹/₁₀ m.; üvegárúkbán: ⁸/₁₀ m.; kő- és cserépárúkbán: ⁴/₁₀ m.; vasárúkbán: 6⁹/₁₀ m.; ércz- és fémárúkbán: 1 m.; gépek és műszerekben: 2⁹/₁₀ m.; gyertya és szappanban: ⁴/₁₀ m.; irodalmi és művészeti tárgyakban: ⁹/₁₀ millió frtnyi értéket.

Egybevonva az elsorolt kiviteli számokat, azok 75¹/₁₀ mil. frtra mutatnak. Többre tehát, mint Magyarországnak 1848 előtt összes kivitele volt. Egybe hasonlítva ez eredményt az 1848

előtti hasonirányu s egészben, mint már mondtam, $1\frac{2}{10}$ millió frtra ment kiviteli értékével; úgy hiszem, meg fogják engedni nekem azt is — hogy Magyarország a lefolyt idő alatt iparilag is nem megvetendőleg fejlődött.

Hogy az ismertetett cikkek közt lehet és van olyan több, a mely csak keresztül menő, azt hiszem magam is; kimutatni azonban az e kategoriába eső értéket teljesen lehetetlen. De még az esetben is, ha ennek fejében 10—15 milliót fogadunk el, látjuk a közlött számokból, hogy ipari termelésben is szép gyarapodás történt 1848 óta.

A fejlődés tehát ez irányban is lehetséges; és hogy az folyvást nagyobb mérvben történjék, az jórészt csak magunk iparkodása, ügyessége és életrevalóságától függ... És ezzel, fellettem volna azoknak, kik hazánk ipari fejlődését, a mostani körülmények közt, lehetetlennek tartják.

Téves hit ez nagyon; s annak terjesztése és elterjedése csak hátrányos hatást gyakorolhat iparosainkra. Mert ha ezen hitben élve, a gyarapodást főleg a külön vámterület felállításától várják, mit hazánk nagy érdeke, a mezei gazdaság s a sok millió földmives érdeke nevében, elleneznünk kell, akkor csakugyan nem fog fejlődni iparunk, mert annak feltételeit hibás czím alatt és helyen keressük...

És kérdezem végül e hibás nézet hívítól: hogy mi akadályozza hazánkban például a textil, a vas, az üveg, a kőedény, a fa stb. iparnak nagyobb mérvű fölkaroltatását?

A behozott posztóért ma, oda adjuk összes kivitt gyapjunknak az árát. Miért nincsen a felföldön, a székely- és a szász-földön, hol a posztógyárak számára minden feltételek meg lennének találhatóak, virágzó posztóipar? Bajos lenne orre másképp felelni, mint hogy azért nincsenek — mert nincsenek! Soha sem foglalkoztunk ilyenek felállításával komolyan. Hogy 48 előtt nem tettük, azt még lehet érteni, de hogy azóta s azután sem gondoltunk erre, az már egy kissé csakugyan feltűnő stb.

Hazai iparunk akadályai mindent összevéve, az általam említett körülményekben fekszenek. Ezeken segíteni kell, s idő folytán, a mint az eddigi tapasztalások mutatják, segítettni is fog...

Minél inkább gyarapszik az ország gazdasági termelésével, mire nézve, istennek hála, a gyarapodásnak még igen nagy a tere és lehetősége: annál erőteljesebben fog vele lendülni és gyarapodni ipari termelésünk is. Látjuk ezt igazolva minden

oly jobb esztendő jelenségeiben, minőkre közlünk mindenki emlékezik. Természetes is: hisz a nagyobb súly és erő emeli a kisebbet és — nem megfordítva.

Mindezek után, azon meggyőződésemnek adok kifejezést: *hogy Magyarország és Ausztria közgazdasági tekintetben nem ellentétes érdekűek, hanem — egymásnak a támogatására és kiegészítésére vannak utasítva!*

A mint a közlött számok mutatják: ők egymásnak kölcsönösen a legjobb s legbiztosabb adói és vevői: a mi gazdasági terményeink legnagyobb része Ausztriában talál piacot; valamint Ausztria iparcikkei és készítményei meg hazánkban jutnak a legnagyobb mérvű értékesítésre.

Igy áll a dolog tényleg. Csak kölcsönös méltányosság kell ahhoz, hogy a két fél mindinkább felismerje, tisztelje és kielégítse egymásnak az érdekeit.

És e viszony mellett Magyarország fejlődött iparilag is. Csak tőle függ, hogy fejlődése a jövőben még nagyobb legyen, és hogy azzal saját szükségein túl elfoglalja mielőbb a keletet is, értem a dunai tartományokat, melyek tőszomszédságában fekvén, s az ő ipari fejlettségéhez képest még sokkal hátrább állván, felgyarapodó iparának már előre kész vásárlóivá lenni hivatvák.

Szép és háladatos tere van a keleten a magyar iparnak. Csak legyen jó, solid s aránylag olcsó készítménye minél több. Már a közelség is oly előny, mely egyenlő előállítási árak mellett, szemben a távolabb fekvő nyugattal, nagy fölényt nyújt neki.

És ezzel befejezem közléseimet; melyeknek célja ezúttal csak az volt, a mit a választott jeligém a „nosce te ipsum“ mond. Örvidenek, ha dolgozatommal — a fenforgó kérdésnek kellő világításba való helyezését némileg előbbre mozdíthatam volna.

Az ismertetett helyzetnek javítására vezető tényezők, teendők és intézkedésekről részletesebben szólni — talán majd egy más alkalommal fogok.

Ezúttal csak annyit mondok: hogy *értelmes munka által fokozott termelésre* van mindenek előtt szüksége hazánkknak; másrészt pedig *okszerű és szigorú takarékosagra*; és anyagi állapotaink meg fognak javulni előbb, mint reményleni merjük... És ha bár nagy is azon hiány, melyet kereskedelmi mérlegünk ezúttal jelez, el fog enyészni az is, ha egyesek és kormány megteszik kötelességüket!

Utó-jegyzetek.

a) A vám 1858. nov. elsejéig pengő pénzre, azontúl osztrák értékre szól.

b) A ki- és beviteli forgalomnál alkalmazott árák az érték kiszámítására, az 1861-iek.

c) A száksalagy és kemény gyarat gyapjufonalak — nem vámmentesek.

